

Monitor Wsnp

Nulmeting

Tilburg, augustus 2005

dr. ir. Marijke von Bergh (IVA)

drs. Hans Moors (IVA)

prof. mr. Reinout Vriesendorp (UvT)

Willem Keukens LLB (UvT)

Uitgever: IVA

Warandelaan 2, Postbus 90153, 5000 LE Tilburg

Telefoonnummer: 013-4668466, telefax: 013-4668477

Website: www.iva.nl

© 2005 IVA

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of worden openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het IVA.

Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning bij artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

- 1. Aanleiding en onderzoeksvragen 1**
- 2. De Wsnp in kort bestek 5**
 - 2.1. Doelstellingen Wsnp 5
 - 2.2. Toelating 6
 - 2.3. Rechter-commissaris en bewindvoerder 7
 - 2.4. Onderscheidingen in schuldsaneringszaken 8
 - 2.5. Beëindiging 9
 - 2.6. Rechtsmiddelen 10
 - 2.7. Ontwikkelingen rond de Wsnp; evaluaties 10
 - 2.8. Voorgestelde aanpassingen Wsnp 11
- 3. Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van gewenste gegevens 15**
 - 3.1. Gewenste gegevens 15
 - 3.2. Beschikbaarheid 17
 - 3.3. Betrouwbaarheid en bruikbaarheid 17
- 4. Uitkomsten nulmeting 21**
 - 4.1. Aanvraag 21
 - 4.2. Instroom 22
 - 4.3. Bewindvoerders 26
 - 4.4. Proces 30
 - 4.5. Uitkomsten 33
 - 4.5.1. Einduitkomst 33
 - 4.5.2. Doorlooptijd 40

5. Beschouwing nulmeting en opzet toekomstige monitors 43

5.1. Slotbeschouwing nulmeting 43

5.2. Vervolgmeting 44

5.2.1. Aanvraag 45

5.2.2. Input 45

5.2.3. Aanbod 46

5.2.4. Throughput 46

5.2.5. Output 47

5.2.6. Outcome 47

5.3. Specifieke thema's 48

Bijlagen 49

Bijlage 1: Samenstelling begeleidingscommissie 51

Bijlage 2: Verantwoording data-analyse 53

Bijlage 3: Overzicht van gegevens voor de Wsnp-monitor in CDS 55

Bijlage 4: Figuren en tabellen naar arrondissement 57

Hoofdstuk 1

Aanleiding en onderzoeksvragen

Sinds 1 december 1998 is het Nederlands faillissementsrecht verrijkt met een aparte saneringsregeling, specifiek gericht op in ernstige betalingsmoeilijkheden verkerende natuurlijke personen: de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp). Met de Wsnp wordt getracht te voorkomen dat natuurlijke personen tot in lengte van dagen door schuldeisers worden achtervolgd wanneer zij in een problematische financiële situatie zijn terechtgekomen.

Het doel van de Wsnp is:

1. Schuldenaren een kans op een 'schone lei' bieden.
2. Het bevorderen van de bereidheid van schuldeisers om akkoord te gaan met een minnelijke regeling.
3. Het terugdringen van het aantal faillissementen van natuurlijke personen.

De Wsnp is een maatschappelijk belangrijke wet. Al vanaf haar ontstaan en vooral na haar inwerkingtreding (per 1 december 1998) is zij voorwerp van de nodige politieke belangstelling. Momenteel is echter onduidelijk in hoeverre de wet voldoet aan haar doelstellingen (effectiviteit), terwijl de efficiëntie eveneens vragen oproept. Voor het Ministerie van justitie vormt dit de aanleiding om de uitvoering van de Wsnp nader te onderzoeken. Hiervoor zijn gegevens nodig, die het ministerie vervolgens wil gaan monitoren. Hiertoe moet jaarlijks een zogenaamde 'Wsnp-monitor' worden opgesteld. Deze dient inzicht te geven in:

- de omvang en samenstelling van de instroom in het gerechtelijke traject;
- de wijze (en kostprijs) van begeleiding door de verschillende betrokkenen;
- de duur van de procedure, veranderingen tijdens de doorloop, (positieve/negatieve) resultaten voor schuldenaar en schuldeisers, klachten;
- de duurzaamheid van positieve uitkomsten (inclusief recidive).

In het overleg tussen het Ministerie van Justitie (DTR/RSC) en de Raad voor Rechtsbijstand (bureau Wsnp) te 's-Hertogenbosch (RvR), die een belangrijke rol bij de implementatie en de uitvoering van de Wsnp vervult, zijn medio 2004 afspraken gemaakt omtrent de afbakening van de onderlinge verantwoordelijkheden. Hierbij zijn de politieke en beleidsmatige aspecten bij het ministerie gelegd; de RvR draagt zorg voor de onderzoekstechnische operationalisering van de

Wsnp-monitor. Om deze verder inhoud en gestalte te kunnen geven, wil de RvR onderzoek laten uitvoeren dat:

- inzicht geeft in de beschikbaarheid, de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van gegevens op basis waarvan de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoeringspraktijk van het gerechtelijk traject van de Wsnp beoordeeld kan worden;
- het ontwerp levert voor een instrument (*monitor Wsnp*) dat een systematische en periodieke, conform wetenschappelijk verantwoorde methoden uitgevoerde evaluatie van de uitvoeringspraktijk van het gerechtelijk traject van de Wsnp mogelijk maakt;
- inzicht geeft in welke gegevens op korte termijn kennis kunnen verschaffen over de doelmatige en doeltreffende uitvoering van het gerechtelijk traject van de Wsnp (nulmeting: juli 2005) en welke gegevens op de langere termijn verzameld en geanalyseerd moeten worden om die kennis te verdiepen en/of om antwoord te geven op aanvullende onderzoeksvragen (vervolgmeting); de inhoudelijke opzet van de vervolgmeting wordt na overleg met de begeleidingscommissie van het onderzoek vastgesteld.

Aangezien nog niet geheel duidelijk was op welke aspecten de monitor zich zou moeten – en kunnen – richten, is besloten om te beginnen met een bescheiden start. Dit houdt in dat de thans beschikbare gegevens in de systemen van de RvR, rechtbanken en gerechtshoven het vertrekpunt vormen van het onderzoek.

Deze eerste fase, de zogenaamde nulmeting, waarvan dit rapport de weerslag vormt, omvat de volgende onderdelen:

1. verkennen van beschikbaarheid, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de gegevens uit de Centrale Database Schuldsaneringen (CDS) van de RvR;
2. de nulmeting;
3. een aanzet voor de opzet toekomstige monitor Wsnp.

Aangezien momenteel nog niet alle gegevens die de monitor dient te omvatten (zie verder hoofdstuk 3) beschikbaar zijn, is voor de nulmeting afgesproken dat deze gebaseerd wordt op de snel beschikbare gegevens, met de nadruk op de gegevens uit de CDS.

De volgende gegevens zijn voor de nulmeting gebruikt:

- gegevens uit de CDS (de verantwoording van de analyse staat in bijlage 2);
- het aantal afwijzingen voor de Wsnp van vijf rechtbanken (Arnhem, 's-Hertogenbosch, Leeuwarden, Rotterdam en Zutphen);
- gegevens over het totale aantal faillissementen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Daarnaast is:

- de groep 'overige beëindigingen' gespecificeerd op basis van een aselechte steekproef van 325 vonnissen met een beëindiging op grond van artikel 350 Fw.
- als indicatie voor probleemcumulatie bij sanieten voor de ressorten 's-Hertogenbosch en Arnhem nagegaan welk deel van de personen in de CDS ook voorkomt in het bestand met toevoegingen (gesubsidieerde rechtsbijstand).

De opzet van het rapport is als volgt.

Hoofdstuk 2 geeft een schets van de Wsnp en ophanden zijnde veranderingen hierin. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de beschikbaarheid, de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de CDS-gegevens in relatie tot het beoordelen van de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoeringspraktijk van het gerechtelijk traject van de Wsnp. Hoofdstuk 4 bevat de resultaten van de nulmeting en in hoofdstuk 5 worden ten slotte de belangrijkste uitkomsten van de nulmeting samengevat, en wordt ingegaan op de opzet van de toekomstige monitors en de wijze waarop aanvullende gegevens verzameld kunnen worden.

Hoofdstuk 2

De Wsnp in kort bestek

In dit hoofdstuk wordt een korte uiteenzetting gegeven van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (hierna: “Wsnp”). Hoofdlijnen van de wet, zoals de doelstellingen, toelating, rechter-commissaris en bewindvoerder, onderscheidingen in schuldsaneringszaken, beëindiging, rechtsmiddelen, evaluaties en de ophanden zijnde wetswijziging zullen hier worden besproken, voor zover deze relevant zijn voor de Wsnp-monitor. Deze paragraaf is derhalve niet geschreven met de intentie een uitputtend overzicht te geven omtrent de Wsnp.¹

2.1. Doelstellingen Wsnp

Zoals in hoofdstuk 1 is aangegeven is met de Wsnp een aparte saneringsregeling in het leven geroepen, specifiek gericht op in ernstige betalingsmoeilijkheden verkerende natuurlijke personen. Aan de Faillissementswet is in 1998 een Titel III toegevoegd naast de reeds bestaande titels over faillissement (Titel I) en surseance van betaling (Titel II).² De Wsnp is het resultaat van een verschuiving in maatschappelijk inzicht dat zich reeds jaren geleden heeft ingezet. Het idee heeft zich ontwikkeld dat aan natuurlijke personen – onder omstandigheden – de mogelijkheid moet worden geboden ‘opnieuw te beginnen’, waarbij de schuldenaar verlost is van al zijn bestaande schulden.³ Dit idee wordt ook wel aangeduid als de ‘schone lei-doctrine’ en kan worden gezien als een uitzondering op het beginsel dat een schuldenaar met zijn gehele vermogen instaat voor al zijn schulden.⁴

1. Voor een uitgebreide bespreking van de huidige wet verwijzen wij naar o.a. H.H. Dethmers, *Van schuldsanering tot schone lei*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2005 en R.J. Verschoof, *Schuldsaneringsregeling voor natuurlijke personen*, Amsterdam: NIBE Bankjuridische reeks 1999.

2. *Stb.* 1998, 445 en 447. *Iwtr.*: 1 december 1998, *Stb* 1998, 622.

3. Dit idee heeft zich met name ontwikkeld in navolging van de *fresh-startdoctrine* die zich in de jaren '70 heeft gemanifesteerd in de Verenigde Staten. Zie Verschoof, *t.a.p.*, p. 11. Voor een rechtsvergelijkende studie naar *consumer bankruptcy* in zowel *civil* als *common law* landen zie: J. Niemi-Kiesiläinen, I. Ramsay en W. Whitford, *Consumer bankruptcy in global perspective*, Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing 2003.

4. Artikel 3:276 BW.

Dit verschuivende inzicht heeft zich vertaald in de hoofddoelstelling van de wet: met de Wsnp wordt getracht te voorkomen dat natuurlijke personen tot in lengte van dagen door schuldeisers worden achtervolgd, wanneer zij in een problematische financiële situatie zijn terechtgekomen. Anders dan bij het faillissement en de surseance van betaling, stelt de wetgever niet de bevrediging van de (gezamenlijke) schuldeisers voorop. Indien de schuldenaar zich gedurende een periode – in beginsel is die periode in de Wsnp drie jaren – maximaal inspent om zo min mogelijk uit te geven⁵ en zoveel mogelijk inkomsten te genereren ter aflossing van zijn schulden, worden eventuele restschulden (na uitdeling) onder verlening van de zgn. ‘schone lei’ niet langer afdwingbaar voor de schuldeisers.⁶

Naast deze hoofddoelstelling kent de wet twee daarmee samenhangende doelstellingen, te weten het bevorderen van minnelijke akkoorden tussen de schuldenaar en zijn schuldeisers en het terugdringen van het aantal faillissementen van natuurlijke personen.

Juist omdat er inbreuk wordt gemaakt op het beginsel dat een schuldenaar met zijn gehele vermogen moet instaan voor al zijn schulden, behoort toelating van natuurlijke personen tot de Wsnp eerder uitzondering dan regel te zijn. Het idee is geweest dat de schuldsaneringsregeling een ‘laatste redmiddel’ is indien de schuldenaar in betalingsmoeilijkheden is geraakt. Met andere woorden, aan de Wsnp kan men pas toekomen als de schuldenaar en schuldeisers niet buitengerechtelijk tot een akkoord kunnen komen. De nadruk ligt aldus op het informele voortraject, waarbij de gang tot de rechter zou moeten fungeren als een ‘stok achter de deur’.⁷ De Wsnp bevat daartoe bepalingen die schuldeisers eerder zouden moeten doen instemmen met een minnelijke regeling. Tevens geniet de toepassing van de Wsnp de voorkeur boven een faillissement van de schuldenaar. Deze uitgangspunten worden ook als zodanig door de wetgever genoemd in de Memorie van Toelichting.⁸

2.2. Toelating

Komen schuldenaar en schuldeisers er niet uit⁹ dan kan een natuurlijke persoon, ongeacht of hij een onderneming drijft,¹⁰ dan wel het college van B&W van de gemeente deze mogelijkheid verdwijnt echter met de ophanden zijnde herziening van de Wsnp) waar de schuldenaar woont of

5. Voor het aflossen van schulden worden alle inkomsten gebruikt boven 95% van de bijstandsnorm; bij inkomsten uit arbeid ligt de grens op 100% van de bijstandsnorm.

6. Art. 358 Fw.

7. Het buitengerechtelijk (voor)traject krijgt in de monitor evenwel geen nadruk. Recentelijk is door het WODC een onderzoek uitgevoerd naar het minnelijke traject, voorafgaand aan de WSNP, surseance en het faillissement: J.A.A. Adriaanse, N.J.H. Huls e.a., *Informeel reorganisatie in het perspectief van surseance van betaling, WSNP en faillissement*, 's-Gravenhage: WODC 2004. Dit rapport is, begeleid met een reactie, op 8 april 2005 door de Minister van Justitie aan de Tweede Kamer aangeboden, *Kamerstukken II 2004/05*, 24 036, nr. 311.

8. Zie *Kamerstukken II 1992/93*, 22 969, nr. 3 (MVT), p. 6.

9. Het college van B&W moet een met redenen omklede verklaring afgegeven worden dat er geen reële mogelijkheden zijn om tot een buitengerechtelijke schuldsanering te komen, art. 285, lid 1 sub e Fw.

10. De B.V. en andere rechtspersonen kunnen derhalve niet tot de schuldsaneringsregeling worden toegelaten. Wel bijv. de eigenaar van een eenmanszaak, de vennoten in een firma afzonderlijk, de bestuurder van een rechtspersoon.

verblijft, een verzoek tot toelating indienen. Naast de verplichting om een zogenaamde 285-verklaring bij het verzoekschrift te voegen¹¹, dient de schuldenaar bij zijn verzoek te goeder trouw te zijn. Dit is een kerncriterium van de regeling: een schone lei hoort niet toe te komen aan een schuldenaar die niet te goeder trouw is. De huidige wet geeft in artikel 288 Fw. de rechter drie imperatieve en twee facultatieve afwijzingsgronden voor een toelatingsverzoek. Misbruik wordt beoogd te voorkomen aan de hand van een moraliteitstoets door inzicht te krijgen in de historie (goede trouw) en een prognose van de toekomst. Met de goede trouw-norm heeft de rechter een speciale gedragsmaatstaf waarbij hij nagaat of de schuldenaar verwijtbaar zijn aan de schuldenaar. Mede op basis van deze historische informatie moet hij ook inschatten of er een gegronde vrees bestaat dat de schuldenaar zich niet zal houden aan de verplichtingen uit de schuldsaneringsregeling. Uit de jurisprudentie van de gerechtshoven en de Hoge Raad blijkt echter dat die afwijzingsgronden slechts in zeer beperkte mate worden toegepast, omdat hoge motiveringseisen gesteld worden aan de afwijzing van een verzoek tot toelating tot de Wsnp.¹² Dit is voor het Ministerie van Justitie een van de redenen om de toelatingscriteria door de wetgever te laten verscherpen en de gronden voor afwijzing te verruimen.¹³ De monitor zal (in de toekomst) een antwoord op de vraag kunnen geven welk percentage van het totaal aantal verzoeken daadwerkelijk tot de Wsnp wordt toegelaten.

Zodra de schuldenaar is toegelaten tot het schuldsaneringstraject, moet na de verificatievergadering door de rechter een saneringsplan¹⁴ worden vastgesteld. In de praktijk wordt hieraan echter lang niet altijd gevolg gegeven. Daarom is in het thans bij de Tweede Kamer aanhangige wetsvoorstel het (vaststellen van een) saneringsplan geschrapt.¹⁵

2.3. Rechter-commissaris en bewindvoerder

Tevens worden bij de toepassingsverklaring een rechter-commissaris en een bewindvoerder benoemd. Evenals bij het faillissement is de rechter-commissaris belast met het toezicht op

11. Verwezen wordt naar art. 285 Fw. Op dit moment kan een schuldsaneringsregeling nog (voorlopig) van toepassing worden verklaard bij het ontbreken van deze gegevens (art 287, lid 2 en lid 5 Fw). In het wetsvoorstel ter aanpassing van de WSNP, *Kamerstukken II 2004/05 29 942*, nr. 2, p. 2, wordt de mogelijkheid om voorlopig toe te passen geschrapt.

12. Zie o.a. HR 12 mei 2000, *NJ 2000*, 567, m.nt. PvS; HR 26 januari 2001, *NJ 2001*, 178; HR 10 januari 2003, *NJ 2003*, 195, m.nt. PvS; HR 6 april 2004, *R04/024HR*; HR 17 december 2004, *LJN AR3647* en HR 24 december 2004, *LJN AR6026*.

13. Zie *Kamerstukken II 2004/05*, 29 942, nr. 3, p. 5. Kritisch ten aanzien van deze aanpassing zijn J.B. Huizink, 'Herziening Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen', in: *NJB 2005*, nr. 21, p. 1082 en B. Engberts, 'Hoofdlijnen van het wetsvoorstel wijziging WSNP (1)', *Schuldsanering 2005*, nr. 3, p. 3 ev.

14. Zie art. 322 en 334 e.v. Fw. Een voorbeeld van een saneringsplan is opgenomen in Dethmers, *t.a.p.*, p. 215 (e.v.).

15. Het wettelijk verplichte saneringsplan komt in het wetsvoorstel tot wijziging van de WSNP te vervallen: *Kamerstukken II 2004/05 29 942*, nr. 3, p. 6. Het saneringsplan bleek niet te werken, betrokkenen hechten er weinig waarde aan en heeft aldus niet die sleutelrol gekregen die de wetgever voor ogen stond. Zie Dethmers, *t.a.p.*, p. 163 (e.v.) en Huizink, *t.a.p.*, p. 1082.

dossierniveau. In de Wsnp is dat toezicht vooral gericht op de juiste vervulling van de wettelijke taken door de bewindvoerder.

De bewindvoerder houdt op zijn beurt toezicht op de naleving door de schuldenaar van diens verplichtingen die uit de schuldsaneringsregeling voortvloeien. Tevens is de bewindvoerder belast met het beheer en vereffening van de boedel en de uitvoering van het saneringsplan. De rechtbank is vrij in het aanstellen van bewindvoerders,¹⁶ doch er worden aan de bewindvoerder in het kader van subsidieverlening wel bepaalde kwaliteitseisen gesteld.¹⁷ Deze eisen zijn door de RvR uitgewerkt in het 'Reglement register bewindvoerders' en de 'selectieprocedure bewindvoerderorganisaties'.¹⁸ Naast een bij besluit vastgesteld salaris¹⁹ ontvangt de bewindvoerder in een schuldsanering tevens een subsidie. Deze subsidie wordt verstrekt door de Raad van Rechtsbijstand 's-Hertogenbosch (RvR). Salaris en subsidie kunnen (deels) worden ontzegd als de bewindvoerder zijn wettelijke verplichtingen niet (meer) nakomt.²⁰

2.4. Onderscheidingen in schuldsaneringszaken

Het subsidiebesluit 2001 is voorts van belang bij de definiëring van wat in deze monitor de 'enkele en dubbele zaken en de particuliere en ondernemerszaken' zullen worden genoemd. Er zal een onderscheid worden gemaakt tussen zaken waarbij al dan niet de schuldsanering van toepassing verklaard op twee personen ten aanzien van wie een algehele gemeenschap van goederen geldt. Met een dubbele zaak wordt aldus verstaan een zaak waarbij tevens de persoon met wie de schuldenaar in algehele gemeenschap van goederen is gehuwd of een geregistreerd partnerschap heeft afgesloten, is toegelaten tot de wettelijke schuldsaneringsregeling. Bij een gemeenschap van goederen is namelijk de toestemming van de partner vereist voor het uitwinnen van de gemeenschap door de bewindvoerder namens de schuldeisers. Overigens kunnen zowel de schuldenaar als de persoon met wie de schuldenaar in gemeenschap van goederen is gehuwd of samenwoont de rechter verzoeken om toelating tot de Wsnp. Vervolgens dient de rechter elk verzoek afzonderlijk te beoordelen.

16. Dethmers, *t.a.p.*, p. 73 en noot 1 aldaar.

17. Besluit van 6 februari 2001, *Stb* 2001, 80. De Raad beheert ten behoeve van de rechtbanken tevens een register van bewindvoerders die voldoen aan eisen met betrekking tot deskundigheid, onafhankelijkheid continuïteit en inrichting en omvang van de organisatie.

18. Beide te vinden op de site van de WSNP <<http://www.wsnp.rvr.org>>. In de praktijk komt dit er op neer dat slechts bewindvoerders worden aangesteld die opgenomen zijn in het 'register bewindvoerders WSNP'.

19. Besluit van 6 februari 2001, *Stb* 2001, 81. Laatselijk gewijzigd in het Tweede aanpassingsbesluit 2004, *Stb.* 2003, 391.

20. Onlangs is door de RvR 's-Hertogenbosch aanvullend beleid vastgesteld t.a.v. bewindvoerderssubsidie WSNP: *Stcr.* 2004, nr. 242, p. 35. Kort gezegd komt dit beleid er op neer dat subsidie geheel of gedeeltelijk kan worden ontzegd wanneer de bewindvoerder op de één of andere manier in zijn verplichtingen tekortschiet.

Voornoemde onderscheiding is niet alleen van belang bij de vaststelling van de hoogte van het salaris van de bewindvoerder, maar kan inzake deze monitor ook een inzicht geven in de gegevens van in gemeenschap van goederen gehuwde sanieten.

Daarnaast onderscheidt het Subsidiebesluit tussen schuldsaneringen van louter privé-personen (particulieren) en schuldsaneringen van (ex-)ondernemers. Definitie voor laatstgenoemde categorie is dat in de vijf jaar voorafgaand aan de toepassing Wsnp sprake is geweest van ondernemersactiviteiten (er is een BTW-nummer en/of KvK-inschrijving) en dat minstens 20% van de schulden uit die activiteiten voortvloeit.

2.5. Beëindiging

Indien de termijn, zoals die is vastgesteld in het saneringsplan verstrijkt, kan de schuldsanering worden beëindigd. De rechtbank onderzoekt hieraan voorafgaand of deze beëindiging gepaard kan gaan met de verlening van de 'schone lei'.²¹ In de regel gebeurt dit na drie jaar. De schuldsanering kan tevens met verkorting van de termijn worden beëindigd, indien redelijkerwijs niet meer de verwachting bestaat dat de schuldenaar geheel of gedeeltelijk aan zijn verplichtingen kan voldoen. Het idee daarachter is dat indien de verwachting bestaat dat aan de schuldeisers geen uitkering zal worden gedaan, een verificatievergadering en slotuitdeling geen zin heeft en aldus de rechter de toepassing van de saneringsregeling zonder deze tijdrovende en kostbare handelingen moet kunnen beëindigen. Omdat geen uitdeling te verwachten valt, worden de schuldeisers niet benadeeld door een kortere looptijd. Ook de homologatie²² van een tijdens de schuldsanering gesloten akkoord doet de schuldsaneringsregeling op grond van artikel 340 lid 1 Fw. van rechtswege eindigen.

Verder geeft artikel 350 Fw. de rechter de mogelijkheid de toepassing van de sanering *tussentijds* te beëindigen, indien naar het oordeel van de rechter daartoe gronden bestaan. Deze gronden zijn limitatief opgesomd in de wet. Tussentijdse beëindiging kan gelegen zijn in een positieve omstandigheid: de vorderingen zijn voldaan of de schuldenaar is in staat zijn betalingen te hervatten. Aan de andere kant kan een negatieve houding van de schuldenaar ten aanzien van de schuldsaneringsregeling of jegens zijn schuldeisers ook een grond voor beëindiging opleveren. In een dergelijk geval, waarin de schuldenaar zijn verplichtingen uit de Wsnp-regeling niet nakomt, verkeert de schuldenaar van rechtswege in staat van faillissement.²³

21. Indien de rechter besluit de verlening van 'schone lei' aan de saniet te onthouden, wordt de schuldenaar niet van rechtswege failliet verklaard.

22. Een homologatie is de rechterlijke toets in het belang van de crediteuren of een akkoord onherroepelijk moet worden. Het gehomologeerde akkoord is verbindend voor vorderingen van schuldeisers ten aanzien waarvan de schuldsanering werking heeft, ook als die vorderingen niet ter verificatie zijn ingediend of niet zijn erkend en ongeacht of zij met het akkoord hebben ingestemd; vandaar ook de benaming 'dwangakkoord'.

23. In de praktijk blijkt deze automatische omzetting niet altijd te worden gevolgd, zoals uit het onderzoek van de aselecte steekproef van 325 dossiers is gebleken. Aan deze bepaling tot faillietverklaring van rechtswege wordt in het wetsvoorstel tot wijziging van de WSNP de voorwaarde verbonden dat er nog voldoende baten aanwezig zijn:

Verder eindigt de toepassing van de schuldsaneringsregeling wanneer de saniet gedurende de looptijd van de schuldsaneringsregeling failliet wordt verklaard.²⁴ Het kan namelijk voorkomen dat de saniet tijdens de schuldsanering nieuwe schulden laat ontstaan.²⁵ Wanneer hij deze schulden onbetaald laat kan hij ter zake van die schulden, ten aanzien waarvan de schuldsanering niet werkt, failliet worden verklaard.

Tot slot zal de rechtbank ook beslissen tot beëindiging van de schuldsaneringsregeling wanneer de saniet is overleden.²⁶

2.6. Rechtsmiddelen

De Faillissementswet kent in zijn algemeenheid een gesloten stelsel van rechtsmiddelen. Dit betekent dat alleen een rechtsmiddel kan worden ingesteld als de wet daartoe uitdrukkelijk de mogelijkheid verleent.²⁷ Ten aanzien van de rechtsmiddelen geeft de Wsnp een aantal specifieke regelingen. De bevoegdheid tot instellen van hoger beroep bij het gerechtshof volgt doorgaans op eerdere beslissingen van de rechtbank inzake de toelating tot, de voortzetting en beëindiging van de toepassing van de schuldsaneringsregeling.²⁸ In een aantal gevallen is het de rechtbank zelf die in hoger beroep optreedt. Dat is het geval bij een aantal beslissingen van de rechter-commissaris. Uit art. 118 Gw. en 426 lid 1 WRv. volgt dat cassatie altijd mogelijk is.

2.7. Ontwikkelingen rond de Wsnp; evaluaties

De Wsnp is, zacht uitgedrukt, geen 'rustig bezit', maar een dynamische wet. Reeds tijdens de parlementaire behandeling is vanuit vele hoeken kritisch gereageerd op het oorspronkelijke wetsvoorstel. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een grondige aanpassing van het wetsvoorstel in het slot

Kamerstukken II 2004/05, 29 942, nr. 2, p. 13 en nr. 3, p. 35. Bij gebrek aan baten zou het uitspreken van faillissement geen doel treffen, aangezien op voorhand duidelijk is dat geen enkele schuldeiser zal kunnen worden voldaan. Faillissement kost in een dergelijk geval meer, dan het zou opbrengen.

24. Artikel 312 Fw.

25. De schuldenaar blijft immers zelfstandig bevoegd tot het verrichten van rechtshandelingen: artikel 297 Fw.

26. Onduidelijkheid bestond op welke grond de toepassing van de schuldsaneringsregeling kon worden beëindigd. Aanvankelijk ging men er van uit dat de schuldenaar aldus niet meer in staat was aan de uit de WSNP voortvloeiende verplichting te voldoen. Dit betekent dat de nalatenschap van rechtswege in staat van faillissement zou verkeren. Sinds de wijziging van het erfrecht op 1 januari 2003 is faillissement van een nalatenschap echter niet meer mogelijk. Tot op heden bestaat er geen eenduidige oplossing voor deze lacune. In het wetsvoorstel komt aan deze onduidelijkheid een einde. Hiermee hangt samen de onduidelijkheid of de toepassing van de schuldsaneringregeling van rechtswege eindigt. Dethmers meent, in navolging De Boer, dat door het overlijden de schuldsanering wel degelijk van rechtswege eindigt: Dethmers, *t.a.p.*, p. 174 en M.B. de Boer, 'Wat nu wanneer de saniet tijdens toepassing van de schuldsaneringsregeling overlijdt?', *TVS 2004*, nr. 4, p. 3-8 en nr. 5, p. 9-13.

27. Dethmers, *t.a.p.*, p. 64.

28. Overigens kan een schuldeiser niet in beroep, noch in cassatie tegen de voorlopige of definitieve toepassing van de schuldsaneringsregeling: art. 292 Fw.

van het wetgevingsproces door middel van de novelle schuldsanering.²⁹ Niet lang na de invoering van de wet zijn de eerste evaluaties uitgevoerd, die niet tot optimisme stemden.³⁰

Uit de evaluatie van het WODC komt onder andere naar voren dat de aansluiting van de Wsnp met het minnelijke schuldhulpverleningstraject nog niet optimaal is. Hierop aansluitend wordt in dat rapport geconcludeerd dat de Wsnp haar tweede doelstelling, de 'stok achter de deur', niet waar maakt. In plaats van een stijging van het aantal oplossingen in der minne en derhalve een kleine groep schuldenaren die wél in de Wsnp terechtkomen, is sprake van een sterke daling van het slagingspercentage³¹ en als gevolg daarvan een enorme toeloop op de wettelijke schuldsaneringsregeling. En dat was nu juist niet de intentie van de wetgever. Tevens blijkt uit het rapport dat de eisen van de Wsnp voor een aantal schuldenaren niet zijn vol te houden. Vaak is dat gelegen in het feit dat schuldenaren onvoldoende besef hebben van de verplichtingen die de Wsnp met zich meebrengt. Zij komen dan uiteindelijk toch in een faillissement terecht. Dit druist in tegen de doelstelling van de wet om het aantal faillissementen van natuurlijke personen te verminderen.

Huls en Schellekens signaleren in hun onderzoek naar de ervaringen van de rechterlijke macht met de werking van de Wsnp ook dat de aansluiting minnelijk traject en de wettelijke schuldsanering nog onvoldoende is. Verbetering hiervan zou tevens de 'stok achter de deur'-functie van de Wsnp kunnen versterken, als het minnelijk traject de zeeffunctie krijgt die de wetgever voor ogen stond. Ook pleiten Huls en Schellekens voor een verbeterde voorlichting aan schuldenaren, zodat het aantal sanieten dat in de Wsnp 'afhaakt' kan worden verminderd. Bovendien wordt in dit onderzoek blootgelegd dat met de invoering van de Wsnp een enorme (nieuwe) last op de rechterlijke macht is komen te rusten. Niet alleen de grote toeloop in de Wsnp is hiervan de oorzaak, maar ook het fors aantal nieuwe taken dat de Wsnp voor de rechterlijke macht met zich mee heeft gebracht.

2.8. Voorgestelde aanpassingen Wsnp

Reeds naar aanleiding van deze evaluaties heeft het Minister van Justitie een aantal voornemens aangekondigd op het gebied van beleid en regelgeving om recht te doen aan de bevindingen.³² Concreet heeft dit op dit moment onder andere geresulteerd in een actualisering van de inhoud van de modelverklaringen ex artikel 285 Fw en uniformering van werkwijzen (Recofa Wsnp-richtlijnen).

29. Wetsvoorstel 25 672.

30. N. Jungmann, E. Niemeijer en M.J. ter Voert, *Van schuld naar schone lei. Evaluatie Wet schuldsanering natuurlijke personen*, 's-Gravenhage: WODC 2001; en N.J.H. Huls & V.M. Schellekens, *Je ziet de gaten in hun handen*, Utrecht: Lemma 2001.

31. Het jaarverslag 2004 van de Nederlandse vereniging voor volkskrediet vermeldde een slagingspercentage van 9%.

32. *Kamerstukken II 2001/02*, 28 258, nrs. 1-3 en *Kamerstukken II 2002/03*, nrs. 4-7.

Tevens zijn er in de Wsnp enkele wijzigingen aangebracht in het kader van een algehele herziening van de Faillissementswet, ter bevordering van de effectiviteit van surseance en faillissement.³³ Voornaamste wijziging in de Wsnp is de invoering van een geautomatiseerd landelijk schuldsaneringsregister: het Centraal Insolventie Register (hierna: "CIR"). Evenals de gegevens van faillissementen en surseances³⁴ worden voor de Wsnp diverse gegevens landelijk in een centraal beheerd register bewaard.³⁵ Dit register wordt door de Raad voor Rechtsbijstand 's-Hertogenbosch beheerd.³⁶

Ondertussen wordt in navolging van deze wetswijziging gewerkt aan een algehele herziening van de Faillissementswet. Deze wordt voorbereid door de 'Commissie Insolventierecht' die in het najaar 2005 met een voorontwerp voor een nieuwe Insolventiewet zal komen. Om op korte termijn toch te kunnen voldoen aan de roep om aanpassing van de Wsnp, is in 2003 in opdracht van de Minister van Justitie een subcommissie in het leven geroepen, welke tot taak had om een grondige wijziging van de Wsnp te onderzoeken. Dit met het doel om 1) de toepassing van de wettelijke schuldsaneringregeling substantieel te beperken; en 2) de regeling te vereenvoudigen, zodat recht wordt gedaan aan het 'stok achter de deur' beginsel en de regeling zo doeltreffend mogelijk leidt naar een 'schone lei' voor de schuldenaar.³⁷ Inmiddels heeft deze subcommissie door tussenkomst van de Commissie Insolventierecht in februari 2004 advies aan de regering uitgebracht.³⁸ Dit advies heeft geresulteerd in een wetsvoorstel tot herziening van de Wsnp dat thans bij de Tweede Kamer aanhangig is.³⁹ De belangrijkste voorgestelde wijzigingen zijn hierboven reeds aan bod gekomen bij de bespreking van de verschillende onderdelen van de Wsnp. Het wetsvoorstel voorziet erin dat het gerechtelijke schuldsaneringstraject bereikbaar blijft voor die groep schuldenaren waarvoor de Wsnp oorspronkelijk was bedoeld. Thans biedt de Wsnp namelijk voor veel toegelaten schuldenaren onvoldoende perspectief gezien hun psychosociale of persoonlijke problematiek die niet langs de weg van een wettelijke schuldsanering verholpen kunnen worden. De Wsnp is niet toegesneden op andersoortige dan de eigenlijke schuldenproblematiek, en het bestaan van andersoortige problemen vergroot ook de kans op een tussentijdse beëindiging of recidive na een verkregen schone lei. De Wsnp blijft bereikbaar voor de schuldenaar die te goeder trouw is, en oprecht en aantoonbaar actief heeft geprobeerd met zijn

33. Wetsvoorstel 27 244. Inmiddels op 15 januari 2005 in werking getreden. *Stb* 2004, 615.

34. Vooralsnog is de inwerkingtreding van het CIR ten aanzien van faillissementen en surseances nog opgeschort. Zie *Stb* 2004, 615. De artikelen 19, 19a, 222a, vierde lid en 222b Fw. zijn uitgezonderd van inwerkingtreding. Wel kent sinds juli 2005 de website www.rechtspraak.nl een eigen Centraal Insolventieregister waarin landelijk de uitspraken van de verschillende rechtbanken worden bijgehouden.

35. Artt. 294 en 294a Fw.

36. *Stb*. 2005, 162. Reeds voor inwerkingtreding werden de gegevens omtrent de uitgesproken regelingen van schuldsanering in de praktijk aan de Raad voor Rechtsbijstand te 's-Hertogenbosch doorgegeven. Op dit moment worden die, overigens vrij summiere, gegevens verzameld in een 'register schuldsanering' ex artikel 294 Fw. en Besluit register schuldsaneringsregeling van 15 juli 1998.

37. *Kamerstukken II* 2002/03, 28 258, nr. 6, p. 2.

38. Het advies van de commissie is te downloaden via http://www.minjus.nl/images/advies%20commissie%20insolventierecht_tcm74-37974.doc.

39. *Kamerstukken II* 2004/05 29 942, nrs. 1-6. Voor de hoofdlijnen van dit voorstel zie Dethmers, *t.a.p.*, p. 209.

schuldeisers tot een minnelijke regeling te komen en voor wie aldus geen andere keuze dan een beroep op de Wsnp openstaat. De strenge toelatingseisen zullen er vermoedelijk ook toe leiden dat een hogere motivatie bij de toegelaten groep is ("een positieve schuldsaneringsgezindheid") waardoor er gereede kans bestaat dat het percentage negatieve tussentijdse uitval zal afnemen.

Tot slot

De herziening van de Wsnp tracht juridische oplossingen aan te dragen voor de problemen met de Wsnp die op een korte termijn zijn te realiseren. De Wsnp is niet toegesneden op andersoortige dan de eigenlijke schuldenproblematiek, en het bestaan van andersoortige problemen vergroot momenteel de kans op een tussentijdse beëindiging of recidive na een verkregen schone lei. De herziening van de Wsnp beoogt de instroom in het wettelijke traject te beperken tot degenen voor wie het traject effectief is. Wat betreft andersoortige problemen met betrekking tot het systeem van minnelijke en wettelijke traject, wordt door de Ministeries van Justitie, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Economische zaken, en Financiën samengewerkt in het kader van een interdepartementaal plan van aanpak.

In de juridische literatuur wordt de opmerking geplaatst dat de wetgever zijn beslissingen tot aanpassing van de Wsnp niet lijkt te kunnen ondersteunen met cijfermatige onderbouwing.⁴⁰ De monitor tracht in die leemte te voorzien.

40. Zie o.a. Huizink, *t.a.p.*, p. 1081-1082 en Engberts, *t.a.p.*, p. 5.

Hoofdstuk 3

Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van gewenste gegevens

3.1. Gewenste gegevens

Voor de beleidsmatige en politieke doeleinden van het Ministerie van Justitie dient de monitor idealiter de volgende onderdelen te omvatten:

1) Aanvraag

- Percentage weigeringen (formele weigering [onvolledige aanvraag], materiële weigering toelating schuldenaar tot regeling [in hoeveel gevallen is al eerder faillissement of Wsnp van toepassing geweest], weigering medewerking door crediteur)
- Veel voorkomende grote crediteuren die relatief vaak weigeren tot medewerking
- Veel voorkomende redenen voor weigering
- Verschillen per hofressort (strengheid rechter, aard van de problematiek)
- Gegevens over de persoon van de schuldenaar (zie verder bij input)

2) Input

- Type schuldenaar (particulier, ondernemer (ondernemingsvorm [aantal VOF's/aantal eenmanszaken], soort bedrijfstak, grootte v/h bedrijf, mogelijke regionale spreiding)
- Leeftijdsopbouw
- Etnische achtergrond
- Opleidingsniveau
- Percentage + type sanieten dat zonder 285-verklaring in de Wsnp komt
- Welke hulp is genoten bij invullen 285-verklaring
- Inkomen
- Huur- of koopwoning
- Dubbel of enkele boedel
- Soort schuldenlast (omvang schuld, ouderdom schuld, samenstelling schulden)
- Top 20 crediteuren (CJIB, woningbouwcorporaties, belasting, consumptief, etc)
- Wat is reden van schuldsituatie (ontslag, strafcircuit, echtscheiding, overconsumptie, verslaving, etc.) zo mogelijk gekoppeld aan leeftijd
- Probleemcumulatie: Komt schuldenaar ook voor in toevoegcircuit en/of mediation?

3) Aanbod bewindvoerders

- Type bewindvoerder (advocaatkantoor (wel of geen jurist), GKB, bewindvoerderkantoor, Bureau Rechtshulp)
- Spreidingsgraad (per ressort en arrondissement)
- Fluctuatie (voorraad oud *minus* uittredeers *plus* toetreders)
- Gemiddeld aantal zaken per bewindvoerder, "leeftijd" van de zaak/ frequentieverdeling naar aantal zaken
- Omvang van de bewindvoerdervergoeding, onderverdeeld in omvang subsidie en omvang salaris uit boedel.

Kwaliteit van aanbod

- Opbouw van kantoor (grootte)
- Leeftijdsopbouw bewindvoerders
- In hoeveel gevallen maakt saniet bij RC gebruik van klachtrecht m.b.t. bewindvoerder

4) Throughput

- Duur regeling voor saniet; duur voor administratieve afhandeling
- Kosten wettelijk traject (publicaties, bewindvoerder, overig)?
- Zaakvoorraad bewindvoerders resp. r-c's en gemiddelde looptijd
- Problemen waartegen crediteuren, schuldenaar, schuldhulpverlener, bewindvoerder en rechter aanlopen

Effectiviteit van de throughput

Effect van instrumenten (postblokkade, huisbezoek, saneringsplan, verslaglegging over toestand boedel door bewindvoerder)

5) Output

- Type uitkomst (schone lei, faillissement, homologatie/minnelijk akkoord, overige (tussentijdse) beëindigingen⁴¹)
- Type uitkomst naar soort zaak/problematiek
- Type uitkomst naar soort bewindvoerder
- Type uitkomst naar soort schuldenaar
- Omvang boedel bij schuldsanering
- Percentage van het salaris van de bewindvoerder dat uit de boedel kan worden betaald
- Uitgedeelde bedragen (absoluut en als percentage van de totale schuld)

6) Outcome

- Recidive / duurzaamheid schone lei

41. Bij de "overige beëindigingen" dient onderscheid gemaakt te worden tussen 'positieve' beëindigingen (hervatten betaling, vorderingen voldaan e.d.) en 'negatieve' beëindigingen (niet naar behoren nakomen van verplichtingen, reguliere beëindiging zonder schone lei e.d.).

3.2. Beschikbaarheid

De Centrale Database Schuldsaneringen (CDS) van de Raad voor Rechtsbijstand bevat een groot aantal van de in 3.1. genoemde gegevens. Het gaat daarbij om gegevens over de instroom, het aanbod van bewindvoerders, het proces (de throughput) en de output⁴². Het nader specificeren van de groep 'overige beëindigingen' dient handmatig te gebeuren door het bekijken van vonnissen. De CDS bevat ten tijde van deze eerste monitor alleen gegevens over toegewezen zaken. Vanaf 2006 wordt de CDS aanzienlijk uitgebreid, onder andere met gegevens over afgewezen zaken. Hierop wordt nader ingegaan bij de bespreking van toekomstige monitors (hoofdstuk 5).

Andere gegevens die relatief gemakkelijk en snel beschikbaar zijn, zijn:

- het aantal afwijzingen voor de Wsnp;
- gegevens over het totale aantal faillissementen van het Centraal bureau voor de Statistiek (CBS);
- gegevens over sanieten die tevens voorkomen in het bestand met toevoegingen (gesubsidieerde rechtsbijstand).

3.3. Betrouwbaarheid en bruikbaarheid

De kwantitatieve gegevens betreffende het aanbod van bewindvoerders, de throughput en de output zijn zonder meer betrouwbaar en bruikbaar. Voor de gegevens over de instroom (aanvraag en input) ligt dit genuanceerder. Deze zijn afkomstig van de 285-verklaringen en slechts voor 20-25% van de sanieten in het systeem opgenomen. Wat betreft de kwaliteit en bruikbaarheid kunnen twee vragen gesteld worden. Ten eerste de vraag naar de representativiteit van de 20-25%: in hoeverre vormt deze groep een afspiegeling van alle sanieten? Een tweede vraag betreft de kwaliteit van de gegevens in de 285-verklaringen.

1. Representativiteit

Wat betreft de representativiteit van de selectie geldt het volgende.

De redenen waarom een meerderheid van de 285-verklaringen ontbreekt zijn:

1. sommige gemeenten kunnen de verklaringen nog niet elektronisch versturen.
2. bij spoedgevallen wordt er door tijdgebrek niet altijd een verklaring opgesteld.
3. bij zaken waarbij een faillissement wordt omgezet in een schuldsaneringsregeling is geen verklaring vereist, omdat reeds alle gegevens in het faillissementsdossier staan. Dit zijn vaak ondernemers en voormalig ondernemers, maar ook particulieren die kiezen voor of gedwongen worden tot een faillissement om zo de verplichtingen tot het invullen van een 285-verklaring te omzeilen.

42. Zie bijlage 2 voor een gedetailleerder overzicht van de gegevens die de CDS omvat.

4. gemeentefunctionarissen vinden het teveel moeite om de gegevens toe te zenden, weten niet hoe deze toe te zenden of zenden gegevens in een onjuist format toe.

De punten 1 en 4 zullen naar verwachting leiden tot het a-select ontbreken van gegevens over de sanieten. Ten aanzien van spoedgevallen (punt 2) is het van belang in hoeverre de spoedeisendheid samenhangt met bepaalde kenmerken van de saniet die relevant zijn voor de monitor. Uit de praktijk is bekend dat spoedgevallen met name ontstaan wanneer uithuiszetting dreigt. Dit zou kunnen samenhangen met de hoogte van de schuld. Op grond van praktijkervaringen is het echter aannemelijker dat de dreiging van uithuiszetting vooral samenhangt met bepaalde schuldeisers die druk uitoefenen.

Punt 3 ten slotte zal tot gevolg hebben dat ondernemers ondervertegenwoordigd zijn, en dan met name de VOF's, aangezien deze via een faillissement in de Wsnp komen. Bij particulieren die zonder 285-verklaring in de Wsnp komen hangt dit waarschijnlijk meer samen met het inadequaats functioneren van het minnelijke traject dan met specifieke kenmerken van de saniet.

Een grove scan naar gemeente laat zien dat het niet zo is dat bepaalde grote gemeenten (de grootste 10) geheel ontbreken dan wel juist een 100%-respons kennen op de 285-verklaring. Een random check op kleine gemeenten laat evenmin zien dat deze geheel ontbreken. Gebrekkige mogelijkheden voor elektronische berichtenuitwisseling vormen een van de redenen voor het ontbreken van 70-75% van deze verklaringen in de CDS. Het ontbreken van een dergelijk systeem zal waarschijnlijk wat kleinere gemeenten betreffen (in elk geval niet de grootste), waardoor mogelijk de sanieten uit grotere gemeenten wat oververtegenwoordigd zijn in het bestand (dit valt na te gaan: postcode –relatie-tabel). Dit hoeft echter geen vertekend beeld te geven van de gemiddelde schuldenlast, het inkomen, de sekse en de huishoudenvorm van de sanieten. Wat betreft de sekse valt het volgende op. Bij de dubbele zaken geldt dat voor de personen waarvan de sekse bekend is 81% van de hoofdsanieten (de eerste aanvragers) man is. Van de partners is 54% man. Dit zou erop duiden dat het percentage mannelijke sanieten waarvan een 285-verklaring is ingevuld groter is dan het percentage vrouwen (aangezien slechts 1,5% van de stellen uit twee partners van dezelfde sekse bestaat). Jungmann e.a. komen bij een eigen steekproef bij zes rechtbanken uit op 54% mannelijke sanieten, terwijl in de CDS 57% mannelijke sanieten voorkomen; een klein verschil.

2. Kwaliteit van de 285-verklaringen

Wat betreft de kwaliteit van de invulling van de 285-verklaring geldt dat de gegevens over sekse en huishoudenvorm in het algemeen zullen kloppen. Voor de codering van huishoudenvorm geldt echter dat deze niet altijd eenduidig is. Zo is er een code 'hm' waarbij 'h' staat voor 'gemeenschappelijke huishoudvoering' en 'm' voor 'kinderen'. Niet duidelijk is of er een of meer dan één volwassene aanwezig is, waardoor er sprake zou kunnen zijn van een eenouder- of tweeoudergezin. Daarnaast geldt dat met name schuldgegevens met voorzichtigheid gehanteerd moeten worden. Als de verklaring wordt ingevuld op basis van gegevens die geregistreerd zijn in het minnelijke traject, dan kunnen bepaalde schulden/schuldeisers ontbreken.

Zodra duidelijk is dat een akkoord weinig kans van slagen heeft (omdat er een bekende weigerachtige schuldeiser wordt gesignaleerd in het pakket), staakt de inventarisatie van de schulden meestal. De verklaring is in dat geval niet volledig. Daarnaast kunnen er in de tijdspanne tussen het invullen van de verklaring ten behoeve van het minnelijke traject en instroom in het wettelijke traject nieuwe schulden zijn bijgekomen of bestaande schulden zijn toegenomen (als gevolg van rente en/of incassokosten).

Ook op de gegevens over het inkomen kan niet zonder meer vertrouwd worden. Zo wordt soms, in het geval er al beslagleggingen zijn op het inkomen, niet het feitelijk inkomen ingevuld, maar het inkomen dat resteert na aftrek van de beslagen.

Ten aanzien van de overige gegevens in de CDS dienen nog twee kanttekeningen gemaakt te worden:

- Bewindvoerder

Bij 1350 zaken die nog lopend zijn, is de bewindvoerder inmiddels uitgeschreven uit het bewindvoerderregister van de Raad voor Rechtsbijstand 's-Hertogenbosch. Het kan zijn dat zo'n zaak toch nog door de betreffende bewindvoerder wordt afgerond of dat een andere bewindvoerder (al dan niet uit dezelfde bewindvoedersorganisatie) de zaak heeft overgenomen zonder dat de raad daarover in kennis is gesteld. Bij de analyse van het aantal zaken per bewindvoerder of bewindvoedersorganisatie dient met deze onduidelijkheid rekening gehouden te worden.

- Hoger beroep

In de CDS wordt aangetekend hoger beroep alleen geregistreerd waar het de toelating tot de schuldsanering betreft.

Indien er bij voorbeeld door de saniet hoger beroep wordt aangetekend tegen een faillissement dan wordt nog dit niet geregistreerd.

Hoofdstuk 4

Uitkomsten nulmeting

4.1. Aanvraag

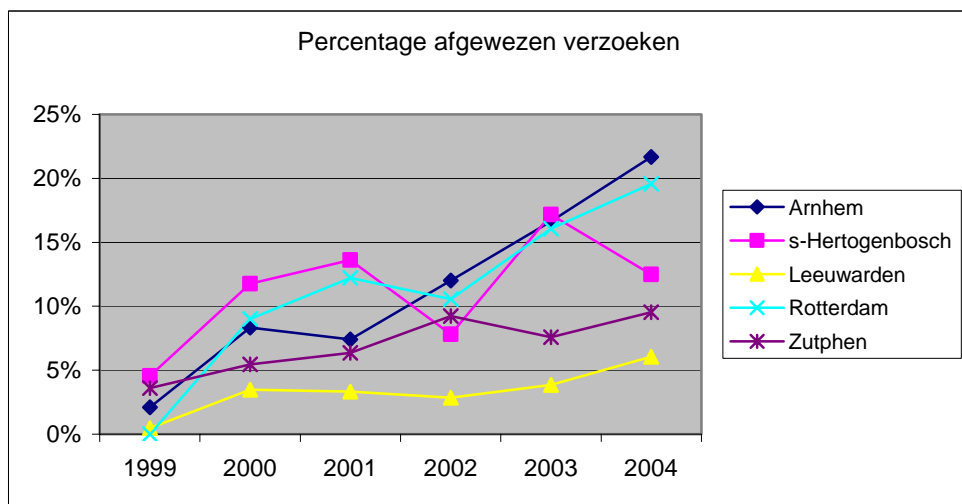
De CDS van de RvR bevat alleen informatie over personen die zijn toegelaten tot de Wsnp. Het traject van de aanvraag gaat hieraan vooraf. Informatie over de aanvraag en het percentage afwijzingen valt derhalve niet uit de CDS te achterhalen. Daarom zijn bij vijf rechtbanken gegevens opgevraagd over het aantal afgewezen aanvragen voor toelating tot de Wsnp.

Over alle jaren samen genomen variëren de percentages afgewezen verzoeken van een kleine 4% bij de Rechtbank Leeuwarden tot bijna 15% in Rotterdam. Bij de meeste rechtbanken is door de jaren heen sprake van een stijging van het percentage afwijzingen (sterk in Rotterdam en Arnhem, minder sterk in Leeuwarden en Zutphen, en grillig in 's-Hertogenbosch) met bij een deel een kleine dip in 2002 (zie figuur 4.1).

Tabel 4.1. Af- en toegewezen verzoeken tot toelating Wsnp bij vijf rechtbanken

	afgewezen	toegelaten	Totale aanvraag	% afgewezen
Arnhem	785	5612	6397	12,3%
's-Hertogenbosch	587	4103	4690	12,5%
Leeuwarden	64	1572	1636	3,9%
Rotterdam	814	4756	5570	14,6%
Zutphen	246	2988	3234	7,6%
Totaal	2496	19031	21527	11,6%

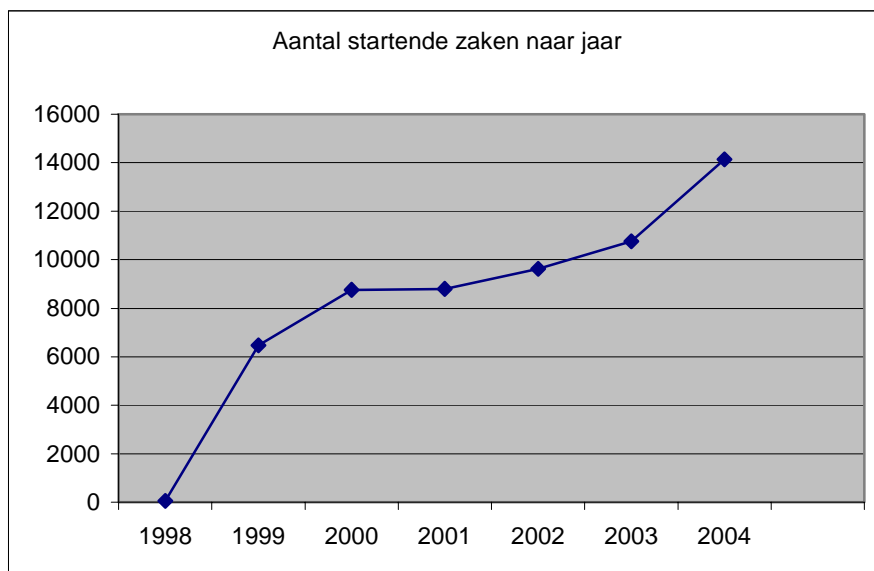
Figuur 4.1.



4.2. Instroom

Gegevens over de instroom zijn wel in de CDS te vinden. Tussen de start in 1998 en 1 april 2005 zijn er 61689 schuldsaneringen uitgesproken. De jaarlijkse instroom stijgt in de eerste jaren naar een kleine 9000 uitgesproken schuldsaneringen per jaar in 2000 en 2001. Dan blijft het aantal enigszins constant. Vanaf 2003 is weer sprake van een duidelijke stijging naar ruim 14000 toepassingen in 2004.

Figuur 4.2.



In 80% van de schuldsaneringen gaat het om enkele zaken en in 20% om dubbele⁴³ (zie tabel 4.2). Het aandeel dubbele zaken is relatief hoog in de arrondissementen Roermond, Amsterdam en 's-Gravenhage (circa 28%) en laag in Almeer en Groningen (14-15%) (zie tabel B14 en B15⁴⁴). Het aantal huishoudens dat sinds het begin in de Wsnp is gekomen betreft 53788. Deze huishoudens bestaan voor 41% uit alleenwonenden. Iets minder dan een kwart van de huishoudens zijn eenoudergezinnen, 18% zijn twee oudergezinnen en 10% van de huishoudens bestaat uit een stel zonder kinderen. Tussen 1999 en 2002 is een halvering van het percentage tweeoudergezinnen (van 27% naar 14%) zichtbaar en een toename van het percentage eenoudergezinnen dat in de Wsnp terechtkomt. Na 2002 stopt deze ontwikkeling. Voor het overige zijn er geen significante stijgende of dalende trends over de afgelopen zeven jaren.

Het aantal (ex-)ondernemerszaken ligt door de jaren heen op 15-20%. In het arrondissement Leeuwarden is dit percentage duidelijk hoger dan gemiddeld: 28%.

De gemiddelde leeftijd van de sanieten op de datum van toepassing is 39 jaar. Dit is vrij constant door de jaren heen. Verdeeld naar vijfjarenklassen vormt de leeftijdscategorie tussen 30 en 35 jaar de grootste groep (zie figuur 4.3).

Het percentage vrouwelijke sanieten bedraagt 43%. Na een stijging van minder dan 40% in 2000 naar 46% in 2002 en 2003 is er daarna sprake van een lichte daling (naar zo'n 43%).

In Leeuwarden is slechts 31% van de sanieten vrouw. Dit hangt samen met het relatief hoge percentage (ex-)ondernemerszaken waarbij de saniet in ruim driekwart van de gevallen een man is, maar ook bij de particuliere zaken is in Leeuwarden 65% man.

Tabel 4.2. Kenmerken zaken op huishoudensniveau, naar jaar waarin de zaak is gestart (in %)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Totaal
<i>Boedel</i>								
- enkel	nb*	nb	nb	78,3	78,4	80,2	80,0	79,4
- dubbel	nb	nb	nb	21,7	21,6	19,8	20,0	20,6
N				7233	7911	8973	11792	35909
<i>Soort zaak</i>								
- (ex-)Onderneming	32,7	21,2	13,0	18,5	16,7	17,6	17,2	17,2
- Particulier	67,3	78,8	87,0	81,5	83,3	82,4	82,8	82,8
N	49	6478	8654	7233	7911	8973	11792	51089
<i>Huishoudenvorm</i>								
- alleenwonend		33,8	38,7	46,1	43,6	40,9	43,8	40,9
- eenoudergezin		16,9	19,6	22,8	28,4	26,8	22,9	22,7
- tweeoudergezin		26,9	20,9	14,8	13,5	16,2	15,9	18,3
- stel zonder kinderen		13,1	10,5	9,2	6,6	8,7	9,2	9,7
- volwassenen en kinderen		3,1	3,6	2,5	2,9	2,3	2,6	2,9
- meerdere volwassenen zonder kinderen		6,2	6,7	4,6	5,1	5,1	5,7	5,6
N		2016	2403	1548	1621	2215	2523	12332

* nb= pas geregistreerd vanaf 2001

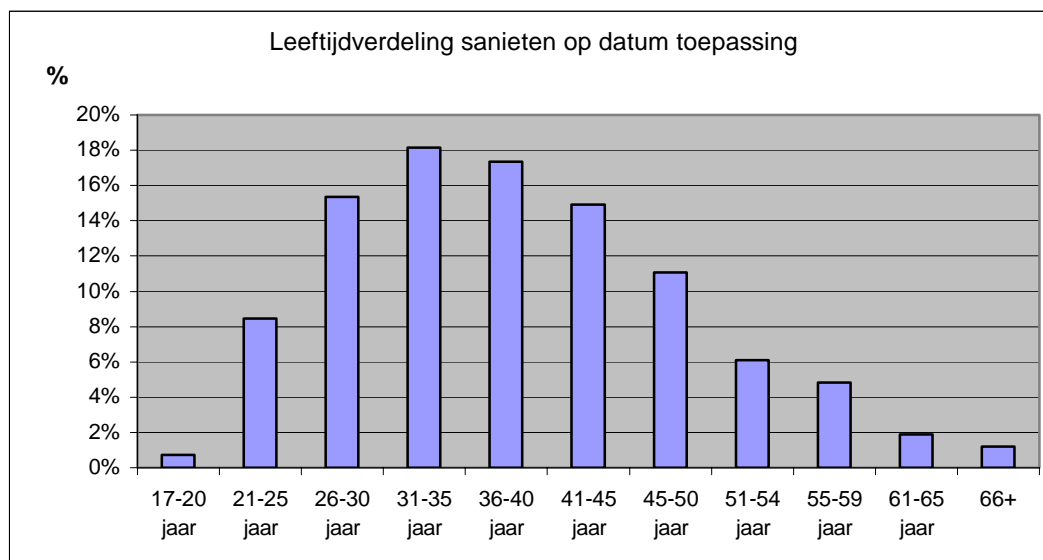
43. Met de registratie van dubbele versus enkele zaken is pas in december 2000 gestart, waardoor gegevens voor de eerste jaren ontbreken.

44. Alle figuren en tabellen met een B voor het nummer staan in bijlage 4.

Tabel 4.3. *Leeftijd- en sekseverdeling sanieten naar jaar waarin de zaak is gestart (in %)*

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Totaal
<i>Leeftijd</i>								
- 18-20 jaar	-	,7	,7	,8	,9	,7	,6	,7
- 21-35 jaar	26,5	40,8	42,6	42,8	43,3	43,2	39,7	41,9
- 36-50 jaar	44,9	44,0	42,3	42,0	42,2	43,0	44,0	43,0
- 51-64 jaar	26,5	13,2	13,0	13,1	12,3	11,8	14,2	13,0
- 65+	2,0	1,2	1,4	1,3	1,2	1,4	1,6	1,4
Gemiddelde leeftijd in jaren	42,4	38,9	38,6	38,5	38,3	38,4	39,4	38,7
N	49	6458	8711	8762	9581	10722	14099	58381
<i>Sekse</i>								
- man		59,1	61,3	56,6	53,6	54,1	56,2	56,9
- vrouw		40,9	38,7	43,4	46,4	45,9	43,8	43,1
N	-	2093	2480	1864	1899	2566	2965	13876

Figuur 4.3.



*Huishoudensinkomen en schuldenlast*⁴⁵

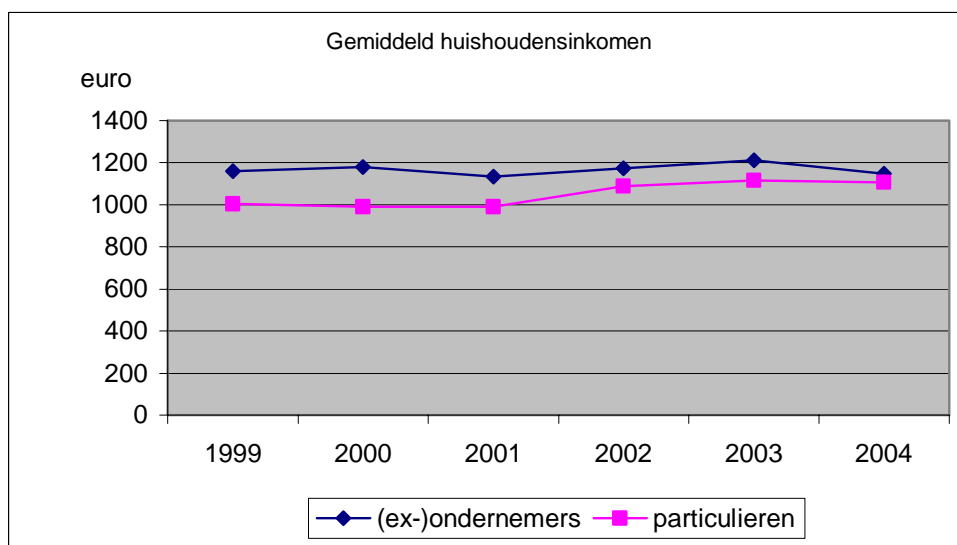
Het gemiddelde inkomen van een huishouden is gestegen van zo'n € 1000 netto per maand in de jaren 1999 t/m 2000 naar zo'n € 1100 vanaf 2003 (zie figuur 4.4). Bij (ex-)ondernemers ligt het gemiddelde inkomen per huishouden net onder de € 1200.

De gemiddelde schuldenlast van particulieren daalde van € 37.000 in 1999 tot € 25.000 in 2002 en neemt daarna weer toe tot een kleine € 32.000 in 2004. Bij de particuliere zaken is de schuldenlast in Assen verreweg het hoogst (€ 53.000). De gemiddelde schuldenlast ligt bij (ex-)onder-

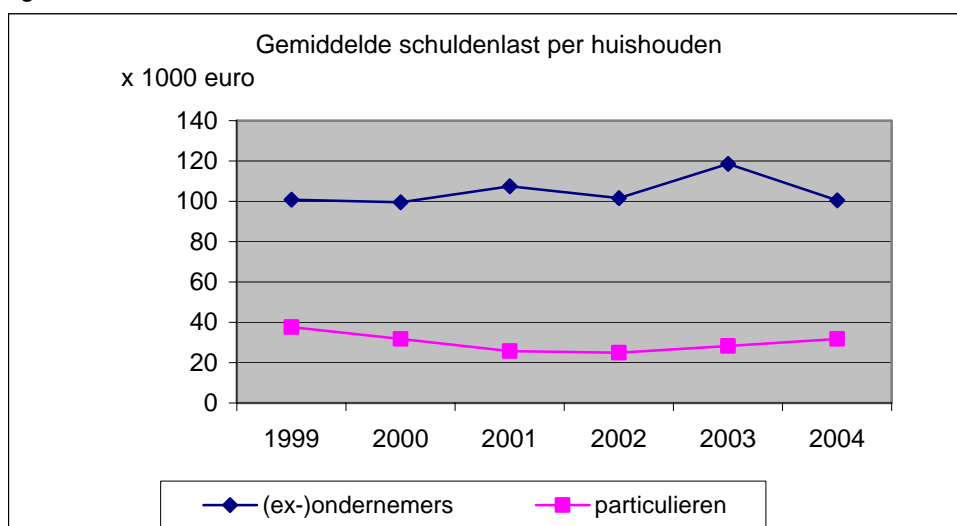
45. Zoals in hoofdstuk 3 is toegelicht zijn de gegevens over inkomen en schuldenlast niet zonder meer betrouwbaar (ie. mogelijk onderschat). Voor een vergelijking tussen jaren en arrondissementen vormt dit geen probleem daar de onbetrouwbaarheid niet samenhangt met deze twee factoren.

nemers door de jaren heen rond de € 100.000 (zie figuur 4.5); alleen in 2003 was er een piek van € 120.000. In de arrondissementen Alkmaar en Assen is de schuldenlast met € 184.000 aanzienlijk hoger dan gemiddeld (zie figuur B1). In Roermond is deze met ruim twee ton nog hoger, maar wanneer één schuld van ruim 3 miljoen buiten beschouwing wordt gelaten resteert een gemiddelde schuld van € 126.000. In Almelo en Haarlem is de gemiddelde schuldlast met € 61.000 relatief laag. Het aantal zaken waarop de gegevens betrekking hebben is in deze twee arrondissementen echter slechts 23 respectievelijk 29.

Figuur 4.4.



Figuur 4.5.



Probleemcumulatie

Als indicatie voor probleemcumulatie bij sanieten is voor de nulmeting alleen voor de ressorten 's-Hertogenbosch en Arnhem een vergelijking gemaakt van de personen in de CDS met de personen in bestand met toevoegingen (Rechtsbijstand). Hieruit blijkt dat in 's-Hertogenbosch 30% van de 13269 sanieten in de Wsnp ook rechtsbijstand heeft gehad in dezelfde periode. In Arnhem is dit 28% (van 17705 sanieten). Een klein deel hiervan (hooguit enkele procentpunten) betreft sanieten die vanwege een hoger beroep ten aanzien van de Wsnp automatisch een toevoeging krijgen. Dit aantal zou er vanaf getrokken dienen te worden, maar omdat niet alle hoger beroepen in de CDS geregistreerd zijn is dit nu niet mogelijk.

4.3. Bewindvoerders

Het totaal aantal bewindvoerders ligt sinds 2001 rond de 1300 (zie figuur 4.6). De groep bewindvoerders is niet stabiel; elk jaar zijn er gemiddeld zo'n 200 in- en uitschrijvingen (zie figuur 4.7). In 2003 kende het aantal uitschrijvingen een maximum van bijna 300 bewindvoerders, waarna in 2004 het aantal uitschrijvingen daalde tot ruim 100. Bij nieuwe inschrijvingen gaat het vrijwel altijd om personen die niet eerder als bewindvoerder ingeschreven zijn geweest. In totaal zijn er 22 bewindvoerders die zich na een uitschrijving opnieuw hebben ingeschreven.

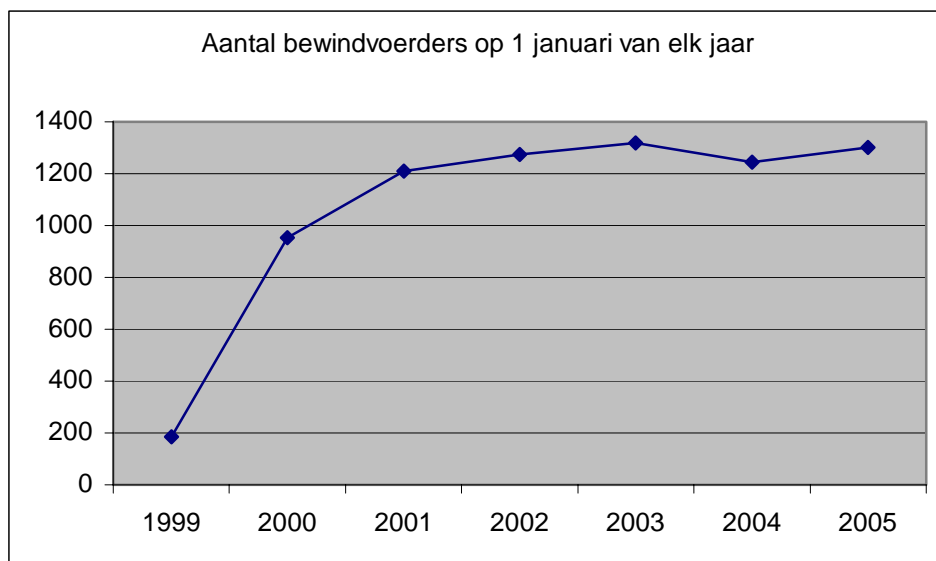
Op 1 april 2005 varieert het aantal bewindvoerders per arrondissement van 24 in Dordrecht tot 146 in Utrecht (zie figuur B2). Deze variatie hangt in principe samen met de bevolkingsomvang van de arrondissementen. Het aantal zaken per bewindvoerder varieert echter ook aanzienlijk (zie figuur 4.8). Het gemiddeld aantal zaken per bewindvoerder loopt uiteen van 6 in Almelo tot 100 in Roermond⁴⁶. In totaal heeft 13% van alle bewindvoerders meer dan 50 zaken onder zich (variërend van 51 tot 730 zaken, met een gemiddelde van 166). Amsterdam zit met 60 zaken per bewindvoerder eveneens duidelijk boven het gemiddelde van 27, terwijl het aantal in 's-Gravenhage en Dordrecht met 14 laag is. Deze verschillen hangen mede samen met het percentage bewindvoerders dat niet werkzaam is bij een advocatenkantoor. Deze zijn vaak full time bewindvoerder (zg. professionele Wsnp-bewindvoerders) en hebben daarom ook veel meer zaken tegelijkertijd. Uit figuur 4.8 komt deze samenhang duidelijk naar voren. Roermond kent verreweg het hoogste percentage professionele Wsnp-bewindvoerders, gevolgd door Amsterdam. Afwijkend zijn enerzijds Assen, Dordrecht en Leeuwarden waar relatief veel professionele Wsnp-bewindvoerders zijn ten opzichte van het gemiddeld aantal zaken per bewindvoerder. Het omgekeerde geldt voor met name Haarlem, waar het gemiddeld aantal zaken per bewindvoerder relatief hoog is ten opzichte van het aantal professionele bewindvoerders.

De gemiddelde leeftijd van de bewindvoerders ligt door de jaren heen steeds op 40 jaar. Uit figuur 4.9 blijkt dat er sprake is van een lichte stijging van het aantal 50- en 60-plussers en een

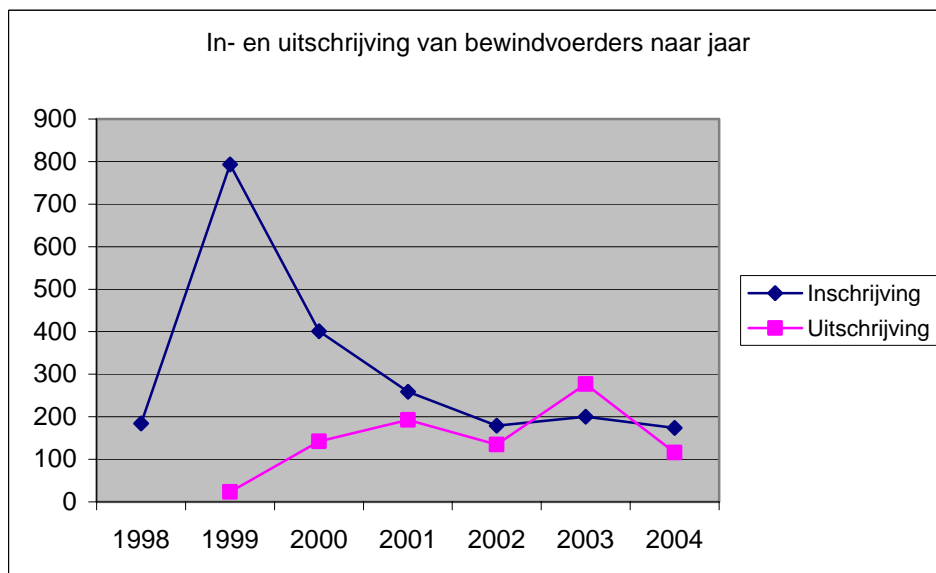
46. Zoals in hoofdstuk 2 is aangegeven is in 1350 zaken de bewindvoerder reeds uitgeschreven terwijl de zaak nog loopt. Indien deze zaken overgenomen zouden zijn door andere bewindvoerders stijgt het gemiddeld aantal zaken per bewindvoerder met 1 (er zijn momenteel 1324 bewindvoerders ingeschreven).

lichte daling van het aandeel 30-40-jarigen en 40-50-jarigen. Tussen de arrondissementen varieert de gemiddelde leeftijd van de bewindvoerders van 38 jaar in Arnhem, Amsterdam en Zwolle tot 45 jaar in Leeuwarden, Haarlem en Breda (zie figuur B3). Een grote meerderheid van de bewindvoerders (bijna 90%) is advocaat of medewerker bij een advocatenkantoor.

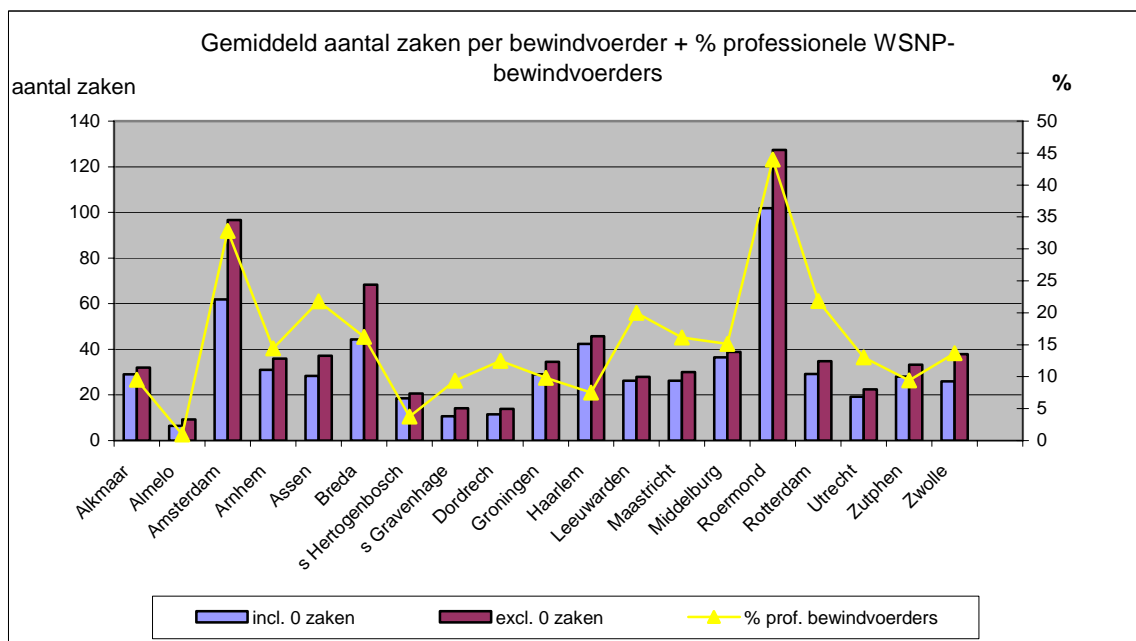
Figuur 4.6.



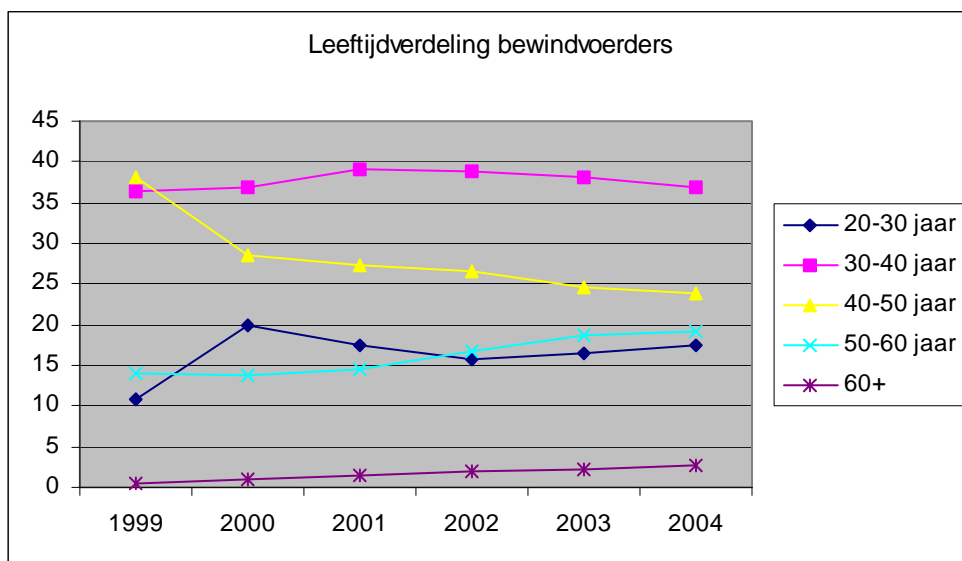
Figuur 4.7.



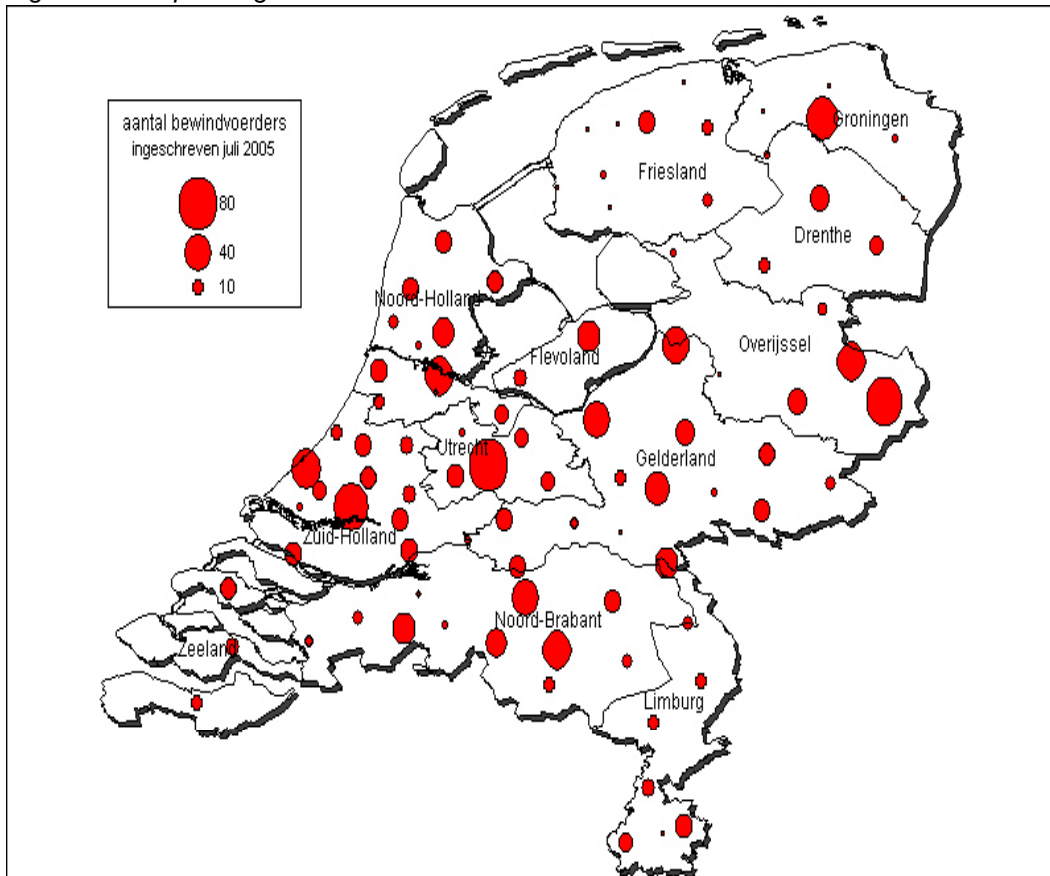
Figuur 4.8.



Figuur 4.9.



Figuur 4.10. *Spreiding van de bewindvoerders*



Figuur 4.10 toont de spreiding van de bewindvoerders over het land op basis van de eerste twee cijfers van de postcode⁴⁷. Deze kaart toont globaal gezien een goede spreiding van de bewindvoerders. Omdat een postcodegebied van twee cijfers soms een aanzienlijk areaal bestrijkt is niet zichtbaar is hier of er daadwerkelijk 'witte vlekken' zijn, waardoor de saniet op aanzienlijke afstand van de bewindvoerder woont (zie bv. in de Noordoostpolder en in delen van Overijssel, Zeeland en Friesland). In de praktijk komt het echter steeds meer voor dat de bewindvoerder de saniet bezoekt in plaats van omgekeerd (steeds meer bewindvoerders hebben ook geen ontvangstruimte meer). In deze situatie is een grotere reisafstand tussen saniet en bewindvoerder minder problematisch dan wanneer de saniet deze reisafstand moet afleggen.

Zaaksoorten naar type bewindvoerder

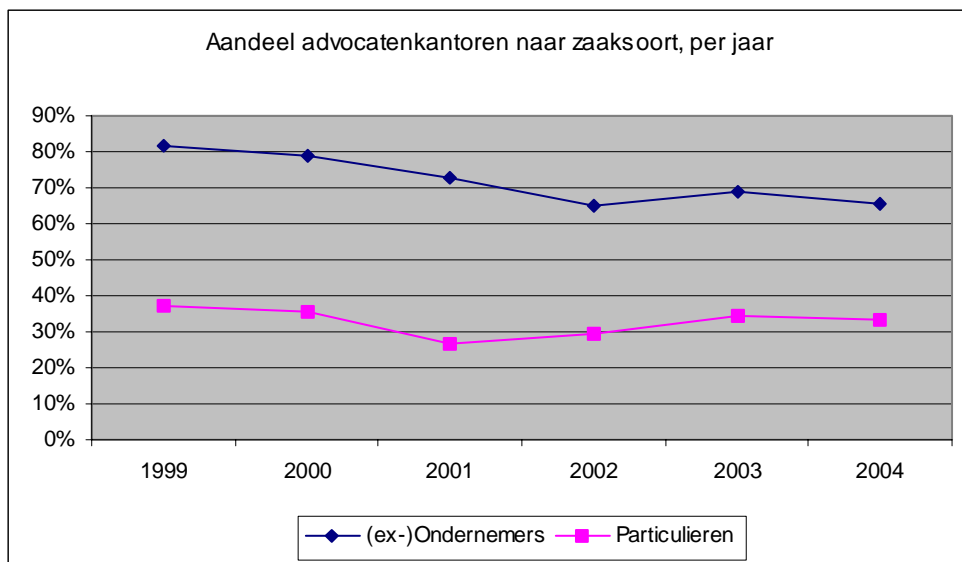
De Recofa-richtlijnen⁴⁸ gaan er vanuit dat bij ondernemerszaken een advocaat als bewindvoerder wordt benoemd dan wel dat deze zaken bij een advocatenkantoor worden ondergebracht. Uit figuur 4.11 blijkt dat in de beginjaren zo'n 80% van de ondernemerszaken een advocaat of

47. Met dank aan Martin Monsieurs van de RvR 's-Hertogenbosch.

48. Dit zijn afspraken en aanwijzingen voor een uniforme uitvoering van de Wsnp bij rechtbanken en bewindvoerders. De richtlijnen zijn op 27 juni 2005 vastgesteld door Recofa, de 'brancheorganisatie' van insolventierechters.

medewerker van een advocatenkantoor als bewindvoerder had. Dit percentage is gedaald naar circa 65% vanaf 2002. Voor particuliere zaken blijkt dat het er tot met 2001 sprake was van een daling in het aandeel dat door advocatenkantoren werd gedaan (van 37% naar 27%). Daarna is weer sprake van een lichte stijging naar 35%.

Figuur 4.11.



Bewindvoedersorganisaties

Op 1 april 2005 zijn er 528 bewindvoedersorganisaties. Bijna 90% van de organisaties zijn advocatenkantoren. Zes procent bestaat uit particuliere schuldhulpverlening (incl. maatschappelijk werk), terwijl gemeentelijke kredietbanken en Bureaus Rechtshulp niet meer dan 3% respectievelijk 2% van het totaal uitmaken (zie ook tabel B3).

Acht procent van de organisaties heeft zes of meer bewindvoerders in dienst, bij 43% zijn dit er 2-5 en bij de helft (49%) van de organisaties is slechts één bewindvoerder werkzaam. Dit laatste betekent niet per se dat het om eenmansorganisaties gaat (met een risico voor de continuïteit van een zaak bij bv. ziekte van de bewindvoerder). Uit de praktijk is bekend dat het vaak gaat om advocatenkantoren waar één van de advocaten bewindvoerder is, maar waar collega's, indien nodig, zaken over kunnen nemen.

4.4. Proces

Hoger beroepszaken

Voor de zaken waarbij toepassing van de schuldsaneringsregeling volgde na een hoger beroep⁴⁹ is een nadere analyse op het niveau van de hofressorten gedaan. Een hoger beroep speelt

49. Zoals in hoofdstuk 3 is aangegeven zitten in de CDS alleen gegevens omtrent hoger beroep waar het de toelating tot de schuldsanering betreft.

immers bij de gerechtshoven. Er zijn in totaal (t/m mei 2005) 758 zaken waarbij (definitieve) toepassing volgde na een hoger beroep; iets meer dan 1% van alle zaken (zie tabel 4.4). In de ressorten Arnhem en 's-Gravenhage is het percentage ruim twee maal zo hoog als in Leeuwarden.

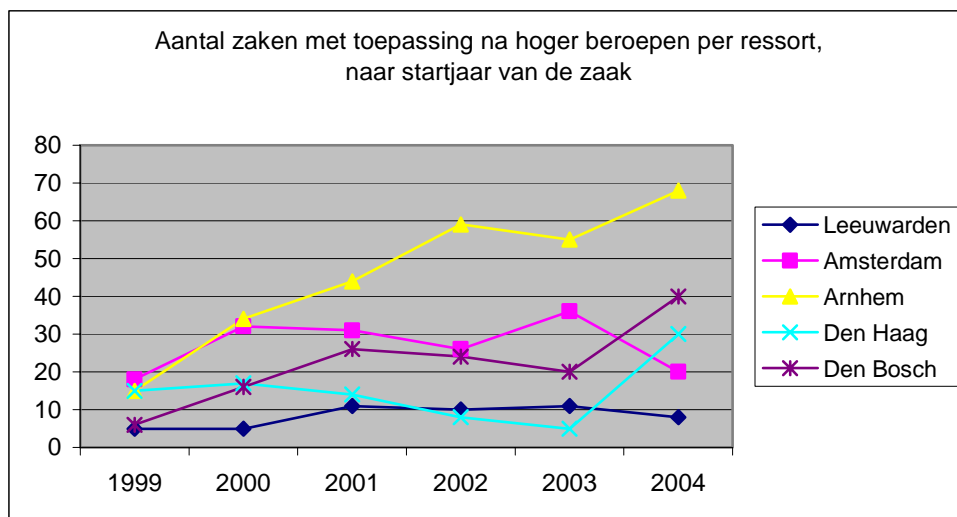
Tabel 4.4. Door saniet gewonnen hoger beroepszaken naar ressort

	Aantal	als % van totaal aantal zaken in de Wsnp
Leeuwarden	53	0,8*
Amsterdam	168	1,2
Arnhem	294	1,7*
's-Gravenhage	103	1,9*
's-Hertogenbosch	140	1,1
Totaal	758	1,2

*p<0,001

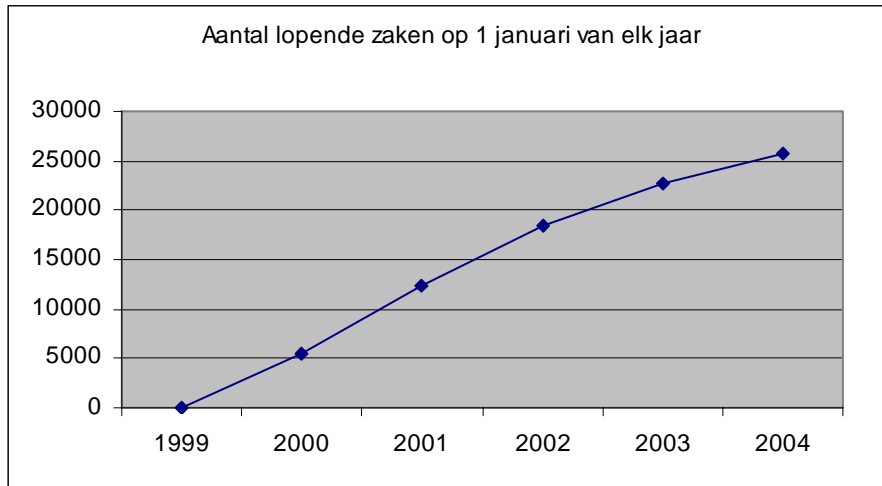
In figuur 4.12 is voor elk ressort per jaar het aantal zaken waarbij de schuldsanering is toegepast na een hoger beroep weergegeven. In Arnhem is van 1999 t/m 2004 sprake van een duidelijke stijging van deze zaken. In 's-Hertogenbosch en 's-Gravenhage valt de sterke stijging in 2004 ten opzichte van 2003 op, terwijl Amsterdam juist het omgekeerde beeld vertoont. In Leeuwarden is het aantal zaken waarin toepassing volgt na een hoger beroep niet meer dan zo'n tien per jaar.

Figuur 4.12.



In figuur 4.13 staat het aantal lopende zaken op 1 januari van elk jaar weergegeven⁵⁰. In figuur 4.14 is dit voor drie 'afwijkende' arrondissementen apart weergegeven. Er is sprake van een sterke groei van het aantal lopende zaken. Vanaf 2001 treedt er een afvlakking van de groei op. Op 1 januari 2004 waren er ruim 25.000 zaken lopend in 18 arrondissementen (exclusief Arnhem).

Figuur 4.13.

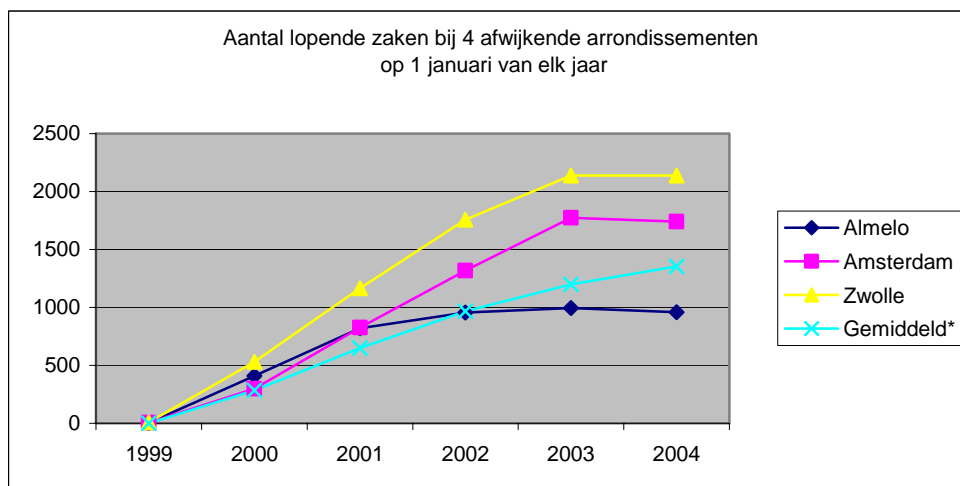


* Excl. Arnhem

In de meeste arrondissementen is het patroon uit figuur 4.13 zichtbaar; voor enkele geldt dit niet (zie figuur 4.14). In Zwolle en Amsterdam is het aantal lopende zaken sinds 2003 stabiel, in het Almelo is dit al sinds 2002 het geval.

50. 1 januari 2005 is buiten beschouwing gelaten, omdat deze gegevens nog niet actueel waren. Dit komt omdat de rechtbanken sinds 2004 de vonnissen pas naar de RvR zenden als de zaak ook administratief geheel is afgewerkt. Hierdoor staan zaken nog als 'lopend' geregistreerd, terwijl zij al zijn beëindigd. Arnhem is buiten beschouwing gelaten, omdat een 1000-tal inmiddels beëindigde zaken nog als lopend was geregistreerd.

Figuur 4.14.



* gemiddelde van alle arrondissementen (excl. Arnhem)

4.5. Uitkomsten

Om een beeld te krijgen van de einduitkomst en de duur van zaken is gekeken naar zaken die vóór 1 januari 2002 zijn gestart. Indien alle reeds beëindigde zaken in beschouwing worden genomen zou er een oververtegenwoordiging ontstaan van zaken met een korte looptijd. Om te komen tot een schone lei wordt 3 tot zelfs maximaal 5 jaar uitgetrokken; een schone lei binnen een termijn van 1-2 jaar is niet snel te verwachten. Een akkoord wordt vaak in veel kortere tijd bereikt en ook een faillissement heeft binnen 1-2 jaar meer kans van voorkomen. Ter illustratie: van zaken die in 2003 zijn gestart en die begin 2005 reeds zijn beëindigd, is 46% geëindigd in een faillissement.

4.5.1. Einduitkomst

Uit tabel 4.5 blijkt dat van de zaken die in 2001 of eerder gestart zijn 71% in schone lei is geëindigd en 16% in een faillissement. Wanneer 2001 buiten beschouwing wordt gelaten (ruim een derde van de zaken die dat jaar gestart zijn loopt immers nog) zijn de percentages respectievelijk 72% en 15%. Vanwege het geringe aantal zaken dat in 1998 is gestart is het nu nog niet mogelijk uit deze gegevens conclusies te trekken over veranderingen in de wijze van beëindiging door de jaren heen. In toekomstige monitors is dit wel mogelijk en zullen ook de effecten van de herziening van de Wsnp erbij worden betrokken.

Tabel 4.5. *Wijze van zaakbeëindiging naar jaar waarin de zaak is gestart (in %)*

	1998	1999	2000	2001	Totaal
Toekenning schone lei	72,1	70,0	73,4	67,7	70,7
Faillissement	14,0	15,9	14,6	17,5	15,8
Homologatie akkoord	7,0	7,6	3,7	3,5	4,9
Overige	7,0	6,5	8,3	11,3	8,5
N	43	5477	6705	4624	16849
Aantal nog lopende zaken ⁵¹	3	786	1513	2643	4945

Er zijn verschillen tussen bewindvoedersorganisaties in de uitkomsten (zie tabel B4 en B5). Van de 74 bewindvoedersorganisaties met minimaal 40 beëindigde zaken die in 2001 of eerder zijn gestart, zijn er acht met meer dan 80% schone leien, vijf hebben meer dan 25% faillissementen en twee springen eruit qua bereikte akkoorden (30% respectievelijk 37%).

Voor de vijf rechtbanken waarvan het percentage afwijzingen bekend is, is het interessant deze cijfers te relateren aan de uitkomsten van de zaken die wel tot de schuldsanering zijn toegelaten (zie tabel 4.6). De verwachting zou kunnen zijn dat arrondissementen met hoge afwijzingscijfers relatief kansrijke zaken toelaten en als gevolg daarvan weinig zaken hebben die eindigen in een faillissement. De uitkomsten duiden hier echter niet direct op. 's-Hertogenbosch en Arnhem kennen een hoog percentage afwijzingen, maar ook hoge percentages faillissementen. Rotterdam heeft het hoogste percentage afwijzingen en een veel lager percentage faillissementen dan 's-Hertogenbosch en Arnhem; echter in Zutphen en Leeuwarden is het aandeel faillissementen vergelijkbaar, maar worden veel minder zaken afgewezen dan in Rotterdam.

Tabel 4.6. *Afwijzingen, faillissementen en "positieve" uitkomsten naar arrondissement*

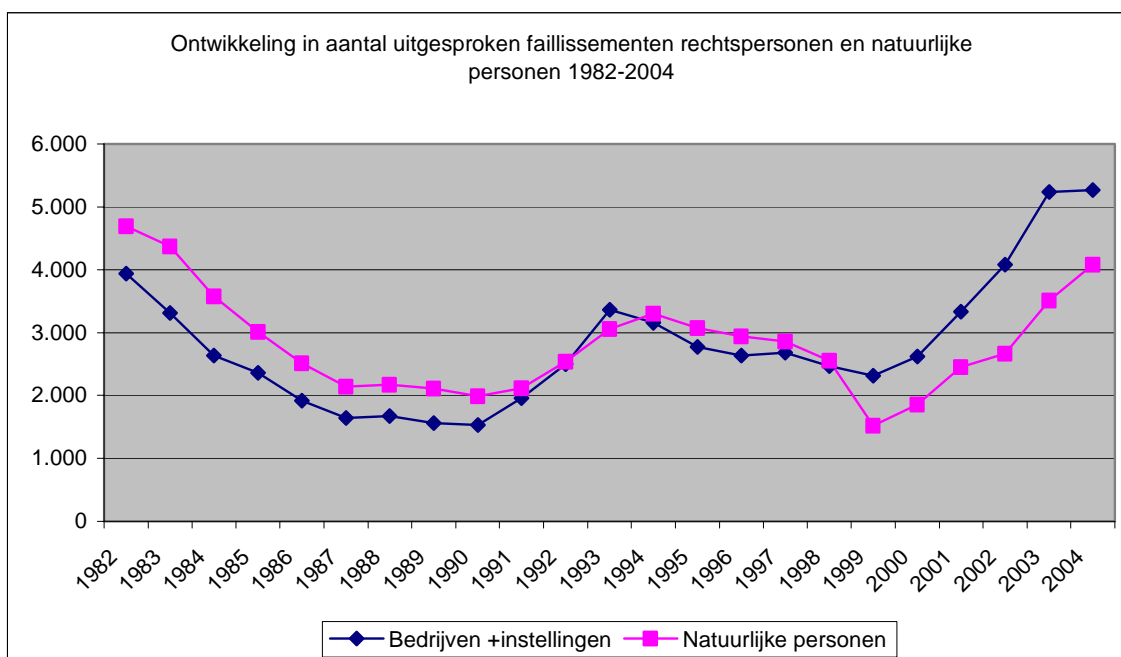
	% afwijzingen	% faillissementen	% akkoord + schone lei
Rotterdam	14,6	14,2	78,3
's-Hertogenbosch	12,5	24,2	64,3
Arnhem	12,3	28,2	65,4
Zutphen	7,6	11,8	76,9
Leeuwarden	3,9	16,8	79,5

Faillissementen

Een van de doelstellingen van de Wsnp is het aantal faillissementen van natuurlijke personen terug te dringen. In de regeling is hier onder meer in voorzien doordat een natuurlijk persoon wiens faillissement door een schuldeiser is aangevraagd, de gelegenheid wordt geboden de toepassingen van de schuldsaneringsregeling aan te vragen. Daarnaast kunnen in uitzonderingsgevallen ook uitgesproken faillissementen alsnog worden omgezet in de toepassing van de schuldsaneringsregeling.

51. Dit is een schatting, aangezien voor Arnhem het aantal lopende zaken onbekend is. Omdat in totaal 10% van alle zaken zich in Arnhem afspeelt is hier als schatting voor het aantal lopende zaken ook vanuit gegaan.

Figuur 4.15.



In figuur 4.15 wordt de ontwikkeling van het aantal uitgesproken faillissementen van rechtspersonen en natuurlijke personen van 1982 tot 2004 weergegeven.

In 1999, vlak na de invoering van de Wsnp, daalt het aantal faillissementen van natuurlijke personen sterk en aanzienlijk sterker dan bij bedrijven en instellingen. Dit kan mede komen doordat personen die zonder het bestaan van de Wsnp failliet zouden zijn verklaard, in de Wsnp zijn gekomen waarop er eerst een aantal maanden wordt getracht een faillissement te voorkomen alvorens deze personen eventueel alsnog failliet te verklaren. Opvallend is dat die daling vanaf 2000 weer verandert in een stijging. Deze stijging is ongeveer even sterk als bij bedrijven en instellingen. De Wsnp zelf kan tot een stijging van het aantal faillissementen leiden doordat bij dubbele zaken voor beide partners een faillissement wordt uitgesproken (die elk apart geregistreerd worden), terwijl er bij een faillissement buiten de Wsnp meestal één faillissement wordt uitgesproken als er sprake is van een gemeenschap van goederen.⁵² Het aantal dubbele faillissementen in de Wsnp loopt op van nul in 1999 en 2000 tot 166 in 2004. Deze aantallen doen weinig af aan de stijging van 1500 faillissementen van natuurlijke personen in 1999 tot 4000 in 2004. Het aantal faillissementen is daarmee weer op het niveau van begin jaren tachtig (zonder correctie voor het gestegen aantal natuurlijke personen in die 20 jaar). Wat daarnaast opvalt is dat het aantal faillissementen van natuurlijke personen tussen 1982 en de invoering van de Wsnp steeds hoger ligt dan het aantal faillissementen van bedrijven en instellingen, terwijl na de invoering van de Wsnp het omgekeerde geldt. Of dit zonder meer toe te schrijven is aan de Wsnp, is niet onderzocht, maar is wel plausibel.

52. Zie art. 63 Fw.

Overige beëindigingen

In totaal eindigt 8,5% van de zaken niet in een akkoord, een schone lei of een faillissement, maar op andere wijze. Deze beëindigingen worden in de CDS als 'overig' geregistreerd. Van deze ruim 2000 zaken is een steekproef van 325⁵³ vonnissen nader ingedeeld (zie tabel 4.7.).

Tabel 4.7. *Wijze van beëindiging 'overige beëindigingen'*

	%
positief	
- vorderingen zijn voldaan	16,0
- in staat betalingen te hervatten	12,1
- verplichtingen niet naar behoren nakomt	5,5
- overlijden met schone lei	2,3
negatief	
- bovenmatige schulden doen of laten ontstaan	1,0
- schuldenaar tracht zijn schuldeisers te benadelen	1,3
- reguliere beëindiging zonder schone lei	48,5
- overlijden zonder schone lei	13,4
N	325

Dertig procent van deze beëindigingen kent een positieve uitkomst: de vorderingen zijn voldaan, de saniet heeft de betalingen hervat of er wordt na het overlijden van de saniet alsnog een schone lei toegekend. Dit laatste is (nog) niet gebruikelijk. De Rechtbank Rotterdam is de enige rechtbank die er recentelijk toe over is gegaan een schone lei toe te kennen na het overlijden van een saniet, waardoor de schulden niet overgaan op de nabestaanden.

Zeventig procent van de 'overige' beëindigingen kent een negatieve uitkomst, dat wil zeggen dat de schulden niet zijn voldaan en er geen schone lei of akkoord is. De meest voorkomende negatieve uitkomst is de reguliere beëindiging zonder schone lei. Deze vormt bijna de helft van alle overige beëindigingen. Daarnaast vallen hieronder het niet naar behoren nakomen van verplichtingen, bovenmatige schulden doen of laten ontstaan, het trachten te benadelen van de schuldeisers en het overlijden van de saniet (zonder schone lei).

Uitkomst naar kenmerken van de zaak

Onderstaand wordt de uitkomst van een zaak gerelateerd aan een aantal andere zaakkenmerken. Omdat de duur van een zaak hierbij geen rol speelt, zijn ook de zaken die na 1 januari 2002 zijn gestart in beschouwing genomen. De tabellen met uitkomsten staan in bijlage 4 in tabel B6 en verder. Er blijkt het volgende.

53. Een steekproef van 325 vonnissen uit een totaal van 2090 geeft uitkomsten met zowel een betrouwbaarheid als een nauwkeurigheid van 95%.

- Dubbele zaken eindigen vaker in een faillissement dan enkele zaken (27% vs. 20%); deze laatste eindigen vaker in een schone lei (67% versus 57%). De uitkomst van dubbele zaken is bij 92% van de koppels gelijk⁵⁴ (zie tabel 4.8).

Tabel 4.8. *Einduitkomsten van dubbele zaken (in totaal-percentages)*

partner 1	partner 2	Toekenning schone lei	Faillissement	Homologatie akkoord	Overige	N
Toekenning schone lei		54,9	1,4	-	1,7	972
Faillissement		2,0	24,3	-	0,7	452
Homologatie akkoord		0,1	-	4,4	-	76
Overige		1,4	0,7	0,1	8,2	175
N		979	444	75	178	1675

- Ondernemerszaken verschillen van particuliere zaken in de zin dat bij ondernemerszaken ruim twee keer zo vaak een akkoord wordt gesloten (9% vs. 4%). Particuliere zaken kennen omgekeerd bijna twee keer zo vaak een 'overig' einde (10% vs. 6%).
- Zaken die een hoger beroep hebben gekend met betrekking tot de toelating tot de Wsnp kennen geen significant andere afloop dan overige zaken.
- Naarmate het aantal schuldeisers groter is, is de kans op een faillissement groter. Indien er hooguit tot 5 schuldeisers zijn eindigt 16% van de zaken in een faillissement, bij meer dan 15 schuldeisers gebeurt dit bij een kwart van de zaken.
- Ook is er een duidelijke samenhang tussen de leeftijd van de saniet en de uitkomst van een zaak (zie tabel 4.9). Hoe ouder de saniet, hoe vaker er een schone lei wordt toegekend en hoe minder vaak de zaak eindigt in een faillissement. Onder de 65-plussers eindigt meer dan driekwart van de zaken in een schone lei en 6% in een faillissement; bij 21-35-jarigen is dit 62% respectievelijk 24% en bij (het kleine aantal zaken bij) 17-20-jarigen eindigt 38% in een faillissement en de helft in een schone lei.

Tabel 4.9. *Wijze van zaakbeëindiging naar leeftijd saniet (in %)*

	18-20 jaar	21-35 jaar	36-50 jaar	51-64 jaar	65+	totaal
Toekenning schone lei*	50,6	61,9	65,2	72,8	77,9	64,9
Faillissement*	38,4	24,1	20,3	13,0	6,3	20,8
Homologatie akkoord	2,3	4,9	5,3	4,3	2,0	4,9
Overige	8,7	9,0	9,2	10,0	13,8	9,3
N	172	9461	9504	3034	348	22519

* p<0,001

54. Vanwege de kleine aantallen schuldenaren waarvan de sekse bekend is kunnen geen uitspraken gedaan worden over verschillen in uitkomst naar sekse.

- Vrouwelijke sanieten hebben meer kans op een schone lei dan mannen (71% vs. 62%). Mannen hebben daarentegen meer kans op een faillissement (23% vs. 16%) en op een akkoord (6% vs. 4%).
- Bij de verschillende huishoudenstypen wijken alleen de stellen zonder kinderen af van het gemiddelde. Bij hen is de kans op een schone lei groter dan gemiddeld (70%) en de kans op een faillissement kleiner (16%).
- Tot slot zijn er verschillen in uitkomsten naar type bewindvoerder (zie tabel 4.10, en B12 voor cijfers). Bij advocaten eindigen zaken vaker dan gemiddeld in een schone lei of in een akkoord en minder vaak in een faillissement. Voor particuliere schuldhulpverleningsinstanties (inclusief maatschappelijk werk) geldt precies het omgekeerde. Indien een medewerker van een advocatenkantoor bewindvoerder is, wordt er, net als bij advocaten, relatief vaak een akkoord gesloten, maar eindigt de zaak juist vaker dan gemiddeld in een faillissement en minder vaak in een schone lei. Bij Bureaus Rechtshulp eindigen zaken eveneens vaker in een faillissement, en minder vaak dan gemiddeld in een akkoord. Dit geldt echter alleen voor particuliere zaken.
- Wanneer particuliere zaken en ondernemerszaken apart worden genomen zijn er nog enige andere verschillen zichtbaar. Een advocaat bereikt bij particuliere zaken vaker dan gemiddeld een akkoord, maar niet bij ondernemerszaken. Voor de medewerkers van een advocatenkantoor geldt het omgekeerde. Ook gemeentelijke kredietbanken bereiken voor particulieren vaker dan gemiddeld een akkoord en minder dan gemiddeld komt het bij particuliere zaken tot een faillissement.

Tabel 4.10. *Einduitkomsten naar type bewindvoerder: afwijkingen van gemiddelde**

	Advocaat	Gem. Kredietbank	Medewerker Advocatenkantoor	Bureau Rechtshulp	Partic.SHV/M W
Toekenning schone lei	+	o	-	o	-
Faillissement	-	o (o/-)	+ (o/+)	+ (o/+)	+
Homologatie akkoord	+ (o/+)	o (o/+)	+ (+/o)	- (o/-)	- (o/-)
Overige	-	o	o (o/+)	o	+

* +: vaker dan gemiddeld

- : minder vaak dan gemiddeld

o: gemiddeld

Indien er verschillen zijn tussen ondernemers- en particuliere zaken staat dit tussen haakjes weergegeven; het eerste teken betreft ondernemerszaken.

Analyse van de einduitkomst

Door middel van een logistische regressie-analyse is onderzocht welke factoren de kans op een schone lei vergroten (ten opzichte van de kans op een faillissement). Hierbij zijn alle factoren die zojuist elk apart zijn besproken in relatie tot de uitkomst van een zaak, tegelijkertijd in een analyse opgenomen. Op deze manier wordt gecorrigeerd voor onderlinge samenhang tussen de factoren en wordt duidelijk welke factoren het meest van belang zijn in het verklaren van verschillen in de uitkomst van een zaak. Omdat bij dubbele zaken de beide partners niet onafhankelijk

zijn van elkaar, is van elke dubbele zaak maar één van beide partners in de analyse opgenomen.

De resultaten van deze analyse staan in tabel B13.

Er blijkt dat de kans op een schone lei groter is:

- bij vrouwelijke sanieten: 2x zo groot als bij mannen
- bij enkele zaken: bijna 2x zo groot als bij dubbele
- bij stellen zonder kinderen: bijna 2x zo groot als voor eenoudergezinnen
- indien de bewindvoerder advocaat: 1,5x zo groot als bij een niet-advocaat als bewindvoerder;
- naarmate de saniet ouder is;
- naarmate het aantal schuldeisers kleiner is;
- naarmate de bewindvoerder meer ervaring heeft.

Echter al deze aspecten spelen maar een zeer bescheiden rol in het verklaren van de uitkomst van een zaak (niet meer dan 9% verklaarde variantie). De hoogte van de schuldenlast, de leeftijd van de bewindvoerder, de hoogte van het huishoudensinkomen van de saniet en het soort zaak (particulier of (ex-)ondernemer) lijken niet van invloed te zijn op einduitkomst (faillissement versus schone lei) van een zaak.

Tot slot wordt in tabel 4.11 een overzicht gegeven van een aantal kenmerken van de zaken naar wijze van beëindiging. De vetgedrukte cijfers wijken significant af van de gemiddelde waarden (in de laatste kolom).

Tabel 4.11. Beschrijving type zaakbeëindigingen (in %, tenzij anders vermeld)*

	Toekenning schone lei	Faillissement	Homologatie akkoord	Overige	Totaal
Boedel					
- enkel	92,5	88,0	92,7	89,3	91,3
- dubbel	7,5	12,0	7,3	10,7	8,7
N	13530	4170	1024	1889	20613
Soort zaak					
- (ex-)Onderneming	17,6	15,8	33,2	10,8	17,4
- Particulier	82,4	84,2	66,8	89,2	82,6
Hoger beroep					
	1,2	1,6	,6	,9	1,2
Leeftijd saniet					
18-20 jaar	,6	1,4	,4	,7	,8
21-35 jaar	40,1	48,7	42,1	40,8	42,0
36-50 jaar	42,4	41,1	45,2	41,8	42,2
51-64 jaar	15,1	8,4	11,7	14,4	13,5
65+	1,9	,5	,6	2,3	1,5
Gemiddelde leeftijd saniet (in jaren)	39,5	36,6	38,6	39,2	38,8
N	14688	4702	1109	2108	22607
Sekse saniet					
man	55,0	66,2	66,0	60,3	58,3
vrouw	45,0	33,8	34,0	39,7	41,7
N	3802	1161	288	516	5767
Aantal schuldeisers					
1-5	34,6	27,2	40,9	35,2	33,5
6-10	35,3	33,7	28,9	38,1	34,9
11 of meer	30,1	39,1	30,2	26,7	31,6
Gemiddeld aantal schuldeisers (aantal)	9,5	10,5	9,7	8,9	9,6
N	3363	1016	230	454	5063
Gemiddelde schuldenlast (in euro's)	40.110	35.328	66.252	33.324	39.794
N	3363	1016	230	454	5063

* vetgedrukte cijfers wijken significant ($p < 0.01$) af van het gemiddelde in de laatste kolom.

Leesvoorbeeld bij tabel 4.11

Van de zaken die in een schone lei eindigen gaat het om 7,5% dubbele zaken en 92,5% enkele zaken; 17,6% zijn ex-ondernemerszaken en 82,3% particuliere zaken; etc.

Zaken die in een schone lei eindigen zijn minder vaak dan gemiddeld dubbele zaken, terwijl zaken die in een faillissement eindigen (of op "overige" wijze) vaker dan gemiddeld dubbele zaken zijn etc.

4.5.2. Doorlooptijd

De gemiddelde doorlooptijd van een zaak bedraagt iets meer dan 2 jaar en 4 maanden.

In figuur 4.16 is een uitsplitsing gemaakt naar uitkomst en startjaar van de zaken. De gemiddelde looptijd van zaken die eindigen in een schone lei is met een kleine drie jaar beduidend langer dan die van zaken die eindigen in een faillissement of een akkoord. Een faillissement wordt gemid-

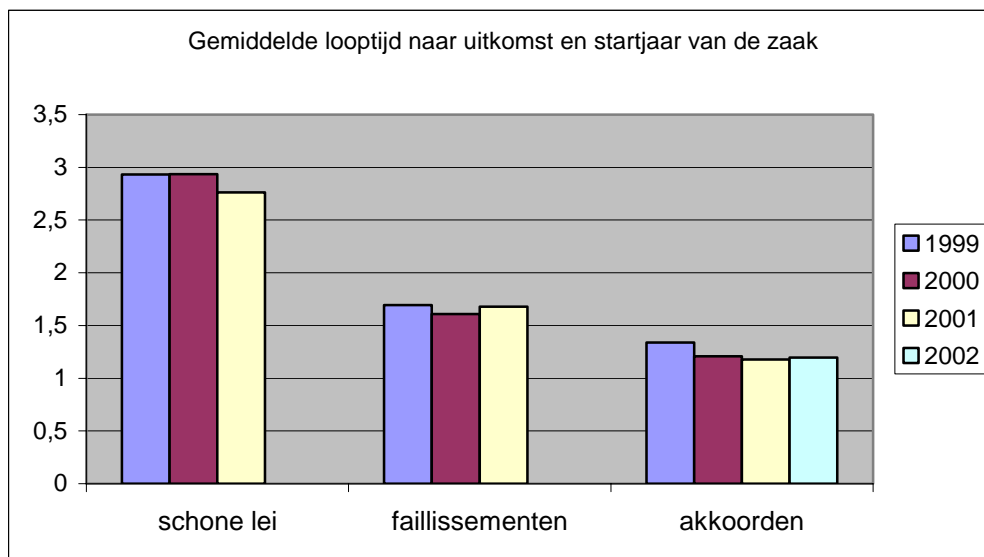
deld na ruim anderhalf jaar uitgesproken en een akkoord na 1 jaar en 2 maanden. Veranderingen door de jaren heen zijn nog niet duidelijk waarneembaar, alleen de tijdsduur om tot een akkoord te komen is voor zaken die in 1999 zijn gestart iets langer dan voor later gestarte zaken.

De gemiddelde looptijd varieert tussen de arrondissementen van 1 jaar en 11 maanden in Leeuwarden tot 3 jaar en 8 maanden in Rotterdam. Dit hangt natuurlijk mede samen met uitkomst van de zaken: in Leeuwarden eindigen relatief veel zaken in een akkoord, maar toch is een over-all-vergelijking interessant daar op voorhand te verwachten is dat in elk arrondissement de kans op een schone lei (of een ander uitkomst) even groot is. In de figuren B5 – B7 staat per uitkomst de duur van de zaken naar arrondissement weergegeven.

Figuur 4.17 toont het percentage zaken met een looptijd van meer dan 3 jaar. In 's-Gravenhage betreft dit meer dan de helft van de zaken (57%), terwijl dit in Maastricht, Assen en Utrecht minder dan 10% is. De lange gemiddelde duur in 's-Gravenhage komt met name door de relatief lange duur om tot een schone lei te komen (zie figuur B5 - B7); zaken die eindigen in een faillissement of een akkoord duren in 's-Gravenhage niet langer dan gemiddeld. In Maastricht en Utrecht wordt bijna even vaak als in 's-Gravenhage een schone lei toegekend, maar is de looptijd korter. Overigens is het percentage zaken dat daadwerkelijk vijf jaar duurt gering (zie figuur B4). In 's-Gravenhage is dit percentage met 1,6% van alle beëindigde zaken het hoogst.

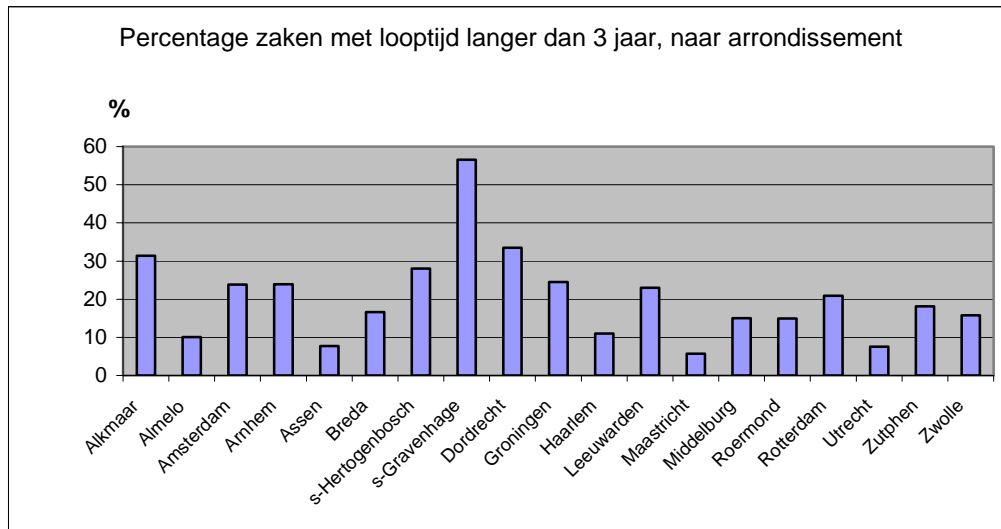
Verder valt op dat in Leeuwarden zeer snel tot een akkoord wordt gekomen (gemiddeld in 8 maanden tegen meer dan 2 jaar bij andere arrondissementen) en dat in Alkmaar de duur van zaken die in een faillissement eindigen duidelijk hoger is dan gemiddeld (2 jaar en 3 maanden versus 1 jaar en 8 maanden).

Figuur 4.16.



* bij akkoorden tot 1-1-2003

Figuur 4.17.



Hoofdstuk 5

Beschouwing nulmeting en opzet toekomstige monitors

5.1. Slotbeschouwing nulmeting

De nulmeting van de monitor Wsnp had als doel om in relatief beperkte tijd op basis van snel beschikbare gegevens een eerste antwoord te geven op de vraag naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Wsnp en om beeld te schetsen van aanvraag, instroom, aanbod, proces en uitkomsten (output en outcome).

Resumerend blijkt uit deze eerste meting op hoofdlijnen het volgende.

Doelstellingen Wsnp

Ten aanzien van de doelstelling van de Wsnp schuldenaren een kans op een 'schone lei' te bieden kan geconstateerd worden dat voor de zaken die in 1999 t/m 2001 zijn gestart zo'n 72% van de zaken in een schone lei eindigt en 15% in een faillissement. Omdat ook voor deze jaren nog 16% van de zaken niet is beëindigd, dienen deze cijfers nog met enige voorzichtigheid gehanteerd te worden⁵⁵.

Ten aanzien van de doelstelling het aantal faillissementen van natuurlijke personen terug te dringen kunnen niet zonder meer conclusies getrokken worden. Na een daling van het aantal faillissementen vlak na de invoering van de Wsnp is het aantal faillissementen elk jaar gegroeid. Deze groei was even sterk als bij bedrijven en instellingen. Wel is sinds de invoering het aantal natuurlijke personen dat failliet gaat lager dan het aantal rechtspersonen, terwijl vóór de invoering het omgekeerde gold.

Aanvraag

Er is sprake van een stijging van het percentage afwijzingen sinds de invoering van de Wsnp. De verschillen tussen rechtbanken in percentage afwijzingen lijken niet samen te hangen met het aandeel zaken dat in een schone lei eindigt.

55. Omdat zaken die langer dan 3 jaar duren relatief vaak in de schone lei eindigen en weinig in faillissement is de kans aanzienlijk dat het percentage 'schone-leien' uiteindelijk iets hoger uitkomt en het percentage faillissementen iets lager. Toekomstige monitors zullen dit uitwijzen.

Instream

Ook het aantal schuldsaneringen dat wordt uitgesproken stijgt sinds de invoering. Het aantal mannelijke sanieten is iets groter dan het aantal vrouwen. De leeftijd van de gemiddelde saniet is sinds de invoering 39 jaar. Ten aanzien van probleemcumulatie blijkt voor het ressort 's-Hertogenbosch dat 30% van de sanieten ook in het toevoegcircuit voorkomt; in ressort Arnhem is dit 28%.

Aanbod

Het aantal bewindvoerders bedraagt sinds 2001 zo'n 1300, met een jaarlijkse uit- en instroom van zo'n 200 personen. Er lijkt sprake van een goede landelijke spreiding van de bewindvoerders. Bijna 90% van de bewindvoerders is advocaat of medewerker van een advocatenkantoor. Het percentage ondernemerszaken dat bij advocatenkantoren wordt ondergebracht (het uitgangspunt van de Recofa) is gedaald van 80% naar 65%.

Proces

Het aantal lopende zaken is in de afgelopen periode flink toegenomen; wel lijkt er sinds 2001 sprake van een lichte afvlakking van de groei.

Uitkomsten

De uitkomsten ten aanzien van de schone lei en het aantal faillissementen zijn reeds deels besproken bij de doeltreffendheid van de wet. De kans op een schone lei ten opzichte van de kans op een faillissement is iets groter voor vrouwelijke sanieten, bij enkele zaken, voor stellen zonder kinderen, indien de bewindvoerder advocaat is, en naarmate de saniet ouder is, het aantal schuldeisers kleiner is en de bewindvoerder meer ervaring heeft. De gemiddelde doorlooptijd van een zaak bedraagt iets meer dan 2 jaar en 4 maanden. Een schone lei wordt gemiddeld bereikt in 2 jaar en 11 maanden. Een akkoord en een faillissement komen aanzienlijk sneller tot stand. De doorlooptijd verschilt aanzienlijk tussen de arrondissementen.

5.2. Vervolgmeting

Het onderhavige onderzoek is mede bedoeld om inzicht te bieden in welke gegevens op de langere termijn verzameld en geanalyseerd zouden moeten worden om de kennis die over de doelmatige en doeltreffende uitvoering van het gerechtelijk traject van de Wsnp is verzameld te completeren, te verdiepen of uit te breiden. Een belangrijk gegeven hierbij is dat de CDS vanaf 2006 aanzienlijk meer informatie gaat bevatten dan nu het geval is (zie bijlage 3).

De inhoudelijke opzet van de vervolgmetering dient nog te worden vastgesteld. Ter ondersteuning van de besluitvorming gaat dit hoofdstuk beknopt in op interessante aanvullende onderzoeksvragen ten behoeve van de vervolgmetering.

Een aandachtspunt hierbij is dat de ontwikkelingen niet stil staan. Met betrekking tot de Wsnp is een wetswijziging ophanden (wetsvoorstel 29 942). Waar de wet wijzigt en de wijziging van

invloed is op (aspecten van) de Wsnp-monitor, wordt daar in de vervolgmetering expliciet aandacht aan besteed.

Een aandachtspunt hierbij is dat de ontwikkelingen niet stil staan. Met betrekking tot de Wsnp ligt een voorstel tot wijziging bij het parlement (wetsvoorstel 29 942). Waar de wet wijzigt en de wijziging van invloed is op (aspecten van) de Wsnp-monitor, zal daar in de vervolgmetering expliciet aandacht aan moeten worden besteed.

5.2.1. Aanvraag

Eerder in deze rapportage is aangegeven dat de CDS geen informatie bevat over de aanvrager. Vanaf 2006 komt deze informatie wel in de CDS te staan (zie bijlage 2). Bijna alle gewenste gegevens over de aanvragers en de sanieten zijn vanaf die tijd beschikbaar in de CDS. Een voorbehoud dient gemaakt te worden bij etniciteit en bij de "top 20 van schuldeisers". In de CDS wordt de geboorteplaats opgenomen; dit is slechts een grove indicator voor etniciteit. Schuldeisers staan alleen met naam genoemd, niet naar type. Op basis van namen valt niet zonder meer een indeling in type crediteuren te maken.

Bijzondere aandacht verdient in dit kader de kwestie van probleemcumulatie bij sanieten. De koppeling met het toevoegcircuit is in deze nulmeting alleen voor de ressorten Arnhem en 's-Hertogenbosch gemaakt. In volgende monitoren kan deze ook voor de andere ressorten worden gemaakt. Er kunnen dan ook nadere analyses naar kenmerken van de sanieten, het tijdstip van de toevoegingen en de aard van de rechtsbijstand worden gedaan.

Andere bronnen om probleemcumulatie in beeld te brengen, zoals de bestanden van de Sociale Dienst, de dossiers van de bureaus Jeugdzorg en/of maatschappelijk werk, of de basisregistratie van de politie (BPS), zijn veelal niet centraal beschikbaar en mogelijk ook niet toegankelijk voor derden.

5.2.2. Input

Het is zinvol om in de vervolgmetering nadere aandacht te besteden aan het thema toelating tot de Wsnp. Aangezien de CDS vanaf 2006 ook gegevens over de aanvragers bevat die niet tot de schuldsanering worden toegelaten, is het vanaf dat jaar mogelijk een vergelijking (naar leeftijd, sekse, schuldensituatie, e.d.) te maken tussen personen die wel en niet worden toegelaten. Daarnaast zou een vergelijking kunnen worden gemaakt tussen de situatie voor en na de aanstaande wetswijziging. Een van de wijzigingen behelst een aanscherping van de toelatingscriteria opdat de toelating tot de Wsnp wordt beperkt tot schuldenaren die gereed en bereid zijn voor de verplichtingen die de Wsnp stelt. Als gevolg hiervan zou de instroom als ook het aantal tussentijdse beëindigingen dienen te dalen. Ook wordt door de nieuwe wet bevorderd dat er buiten de Wsnp reeds een akkoord wordt bereikt. Als gevolg hiervan zal mogelijk het aantal gehomolo-

geerde akkoorden in het wettelijk traject afnemen. Dit zou tot uiting dienen te komen in deze vergelijking.

Voor het aantal (en relatieve aandeel) afwijzingen, alsmede de grond van afwijzingen zouden de vonnissen geautomatiseerd gedocumenteerd dienen te worden dan wel zou dossieranalyse bij (een selectie van) rechtbanken en een nadere analyse van jurisprudentie dienen plaats te vinden.

De mate waarin en de gronden waarop (grote) crediteuren medewerking aan het Wsnp-traject weigeren, wordt vanaf 2006 in de CDS opgenomen.

Gerechtshoven verschillen in de afdoening van hoger beroepszaken over de toelating van natuurlijk personen tot de Wsnp. In de CDS wordt hoger beroep alleen geregistreerd wanneer de saniet in het gelijk is gesteld en dus is toegelaten (en (vanaf 2006) wanneer de zaak is hervat na vernietiging van een faillissement). Gegevens over beëindiging na een hoger beroep ontbreken. Om inzicht te krijgen in het aantal, de aard en de gronden van afwijzing van het hoger beroep dient aanvullend dossieronderzoek te geschieden bij de gerechtshoven.

5.2.3. Aanbod

Vanuit de CDS is het aanbod van bewindvoerders goed in kaart te brengen. Uitzondering hierop vormen (i) het inzicht in de mate waarin het salaris van bewindvoerders uit de boedel van een saniet kan worden voldaan; (ii) het aantal gevallen waarin een saniet gebruik maakt van zijn klachtrecht om bij de rechter-commissaris te klagen over een bewindvoerder, de redenen van de klacht, de afhandeling ervan door de rechter-commissaris en het aantal gevallen waarin de rechter-commissaris een bewindvoerder van een zaak afhaalt.

Wat de eerste uitzondering betreft zullen de gegevens met betrekking tot de omvang van het salaris uit de boedel uit de vonnissen gehaald moeten worden; de salarisvaststelling in het beëindigingsvonnis zegt nog niets over de vraag of de bewindvoerder daadwerkelijk uit de boedel betaald wordt..

Met betrekking tot de tweede uitzondering is geconstateerd dat momenteel informatie over klachten(afhandeling) op het ogenblik niet voorhanden is. Inzicht hierin is weliswaar een zinvolle uitbreiding van een vervolgmeting, maar is op korte termijn niet te realiseren. Betrouwbare gegevens kunnen pas verzameld worden nadat en op voorwaarde dat de faillissementsgriffie klachten volgens een ondubbelzinnig systeem gaat registreren.

5.2.4. Throughput

De throughput-indicatoren zijn met behulp van de CDS redelijk in beeld. Aanvullend onderzoek is nodig om met betrekking tot de vervolgmeting inzicht te krijgen in (i) de duur van het proces van administratieve afhandeling van een zaak; (ii) de kosten van het traject; (iii) de concrete problemen waar crediteuren, schuldenaren, schuldhulpverleners, bewindvoerders en rechters tegen

aanlopen; en (iv) de effectiviteit van instrumenten als postblokkade, huisbezoek, saneringsplan, of verslaglegging over de toestand van de boedel. Gegevens over de (doorlooptijd van de) afwikkeling zitten vanaf 2006 in de CDS. De andere gegevens dienen door middel van een enquête (per genoemde doelgroep) te worden verzameld. Daarnaast zouden interviews kunnen worden afgenomen.

5.2.5. Output

Ook de output-indicatoren brengt de CDS tamelijk goed over het voetlicht. In het kader van de vervolgmeting zou speciale aandacht kunnen worden besteed aan de omvang van de boedel aan het begin / aan het einde van de schuldsanering. Voor het vaststellen van de omvang van de boedel bij schuldsanering zijn momenteel geen andere bronnen beschikbaar dan de dossiers zelf.

5.2.6. Outcome

Het is van belang om bij de vervolgmeting beter zicht te krijgen op de recidive van ex-sanieten. Allereerst dient recidive gedefinieerd te worden. Hierbij zou aangesloten kunnen worden bij de nieuwe definitie⁵⁶ van 'problematische schulden' die door het Ministerie van SZW is ontwikkeld. Op korte termijn is het Ministerie van SZW van zins een onderzoek te laten uitvoeren naar het vóórkomen van problematische schulden in Nederland. Het is aan te bevelen om in dit onderzoek te kijken naar het aandeel personen dat na een wettelijk schuldsanering opnieuw met problematische schulden krijgt te kampen.

Een ander gegeven dat als indicator voor recidive kan dienen is het aantal faillissementen, uitgesproken minimaal enige tijd na het verkrijgen van een schone lei. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van elektronisch beschikbare⁵⁷ informatie.

56. Deze definitie luidt: Er is sprake van een problematische schuldsituatie indien van een natuurlijk persoon redelijkerwijs is te voorzien dat hij niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden of waarin hij heeft opgehouden te betalen, bepaald op basis van de volgende criteria:

- de som van de geëiste maandelijkse betalingen is hoger ten opzichte van de volgens de Recofa rekenmethode gecalculeerde aflossingscapaciteit en;
- er geen bereidheid is van schuldeisers om een betalingsregeling te treffen en;
- er geen mogelijkheid van herfinanciering van de schulden is en;
- er geen aanwezigheid van vermogen is.

57. Sinds juli 2005 werkt www.rechtspraak.nl met een eigen centraal insolventieregister, die als totale database op efficiënte wijze kan worden vergeleken met de CDS.

5.3. Specifieke thema's

De vervolgmeting van de Wsnp-monitor zou, tot slot, een aantal specifieke thema's kunnen accentueren:

- het thema 'toelating tot de Wsnp'
- het thema 'typering schuldeisers'
- het thema 'typering sanieten' (inclusief probleemcumulatie en recidive).

Hiervoor is, zoals in de vorige paragrafen is aangegeven, een nadere analyse van de CDS en het verzamelen en analyseren van aanvullende informatiebronnen noodzakelijk. Daarnaast moet worden overwogen om een schriftelijke enquête uit te zetten onder de bewindvoerders.

Basis- en extra modules toekomstige monitors

De gegevens die gebruikt zijn voor het opstellen van de nulmeting zijn alle relatief eenvoudig en snel beschikbaar. In vervolgmetingen zouden deze steeds als basis kunnen worden gebruikt. Voor het verzamelen van de overige gegevens is veelal een langer en ingewikkelder traject nodig.

Per monitor zou daaruit een steeds wisselende keuze gemaakt worden voor bepaalde gegevens/thema's.

Bijlagen

Bijlage 1

Samenstelling begeleidingscommissie

mr. F. van der Winkel	Rechtbank Almelo
mr. A.M. Koks	Ministerie van Justitie
drs. M. ter Voert	WODC
W. Pietersen	Stadsbank Oost-Nederland
mr. H. Dethmers	Rechtbank Roermond
drs. J.H.M. von den Hoff	Bureau Wsnp, Rvr
G.A.M. van de Grint	Bureau Wsnp, Rvr

Bijlage 2

Verantwoording data-analyse

Zoals in hoofdstuk 3 is aangegeven zijn de gegevens uit de 285-verklaringen niet alle zonder meer betrouwbaar. Deze gegevens zijn op de volgende wijze in de analyses opgenomen.

– *Sekse saniet*

Dit gegeven is bij zo'n 23% van de sanieten bekend. Indien bij dubbele zaken de sekse van één van beide sanieten bekend was, is aan de sekse van de partner de andere waarde gegeven dan die van de saniet. Dit levert 393 extra sanieten op waarvan de sekse bekend is. Dit levert mogelijk enkele foute waarden op, te weten bij man-man- en een vrouw-vrouw-relaties. Bij 0,9% van de stellen in het bestand waarvan van beide partners de sekse bekend is sprake is van een man-man- dan wel een vrouw-vrouw-relatie. Het aantal 'foute sekse' onder de 393 zal dan ook beperkt zijn tot ongeveer 4 personen.

– *Type huishouden*

Naast de categorieën 'alleenwonend', 'eenoudergezin', 'tweeoudergezin' en 'stel zonder kinderen' zijn daarom twee restcategorieën gedefinieerd: 'volwassenen en kinderen' en 'meerdere volwassenen zonder kinderen'.

– *Inkomen*

Bij particuliere huishoudens zijn huishoudensinkomens van minder dan 200 buiten de analyse gelaten. Dit betreft minder dan 1% van de zaken. Bij ondernemers zijn inkomens van nul euro en negatieve inkomens buiten de analyse gelaten, evenals inkomens van meer dan 10.000 euro per maand (dit laatste komt 6x voor).

– *Schuldenlast*

Bij dubbele zaken is het mogelijk dat beide partners zowel een gemeenschappelijke als een eigen schuld hebben. Bij 72% van de dubbele zaken is het bedrag aan schulden bij beide partners gelijk.

Hiervan is aangenomen dat dit bij beide partners de totale schuld van het huishouden is.

De zaken waarbij de schuldbedragen van beide partners verschillen (1% van alle zaken waarvan de schuldenlast bekend is) zijn buiten de analyse gelaten, aangezien hiervan niet zonder meer aangenomen kan worden dat beide bedragen bij elkaar opgeteld kunnen worden.

Periode

In de analyse zijn alle zaken meegenomen die sinds 1998 t/m maart 2005 zijn gestart. Bij vergelijking tussen de jaren is 2005 buiten de analyse gelaten, omdat dit jaar slechts de eerste drie maanden van het jaar omvat, hetgeen mogelijk tot een vertekening leidt door seizoenseffecten. Bij een aantal analyses is als peildatum 1 januari van elk jaar genomen. Hier is 1 januari 2005 wel meegenomen.

Aantallen in de analyses

De aantallen waarop de analyses betrekking hebben variëren sterk. Dit heeft een viertal redenen:

1. Personen versus huishoudens (zaken versus boedels).

Een deel van de gegevens wordt op het niveau van sanieten geanalyseerd, bv. leeftijd. Er zijn in totaal 61689 sanieten. Een ander deel wordt per huishouden/boedel geanalyseerd, bijvoorbeeld type huishouden en het aandeel dubbele en enkele zaken. Er zijn 53788 huishoudens/boedels.

2. Gegevens uit de 285-verklaring.

Deze gegevens zijn maar voor 23% van de sanieten opgenomen in de CDS.

3. Analyse van beëindigde zaken.

In totaal zijn 22622 zaken beëindigd. Gegevens over de duur van deze zaken zijn gebaseerd op zaken die voor 1 januari 2002 zijn gestart. Dit zijn in totaal 18012 zaken.

4. Missende of onbetrouwbare waarden.

Gegevens zijn soms niet ingevuld of zijn buiten de analyse gelaten omdat ze niet betrouwbaar lijken.

Type analyses

De analyses zijn voornamelijk beschrijvend van karakter. Het betreft aantallen, percentage en/of gemiddelden die steeds naar startjaar van de zaak en naar arrondissement zijn geanalyseerd. Er is getoetst met de chi-kwadraattoets en de t-toets, waarbij als grens $p < 0.01$ is aangehouden.

Ter verklaring van de kans op een schone lei versus de kans op een faillissement, een logistische regressie-analyse uitgevoerd (tabel B13).

Bijlage 3

Overzicht van gegevens voor de Wsnp-monitor in de CDS

	In de huidige CDS	Vanaf 2006 in de CDS
<i>Aanvraag/input*</i>		
– Type schuldenaar (particulier/ondernemer)	x	x
– Dubbele of enkele boedel	x	x
– Persoonskenmerken: sekse, leeftijd, postcode	x	x
– Soort huishouden	x (20-25%)	x
– Inkomen	x (20-25%)	x
– Omvang schuld	x (20-25%)	x
– Soort schuldenlast (ouderdom schuld, samenstelling schulden)		x
– Opleidingsniveau		x
– Etnische achtergrond		x ¹
– Huur- of koopwoning		x
– Welke hulp is genoten bij invullen 285-verklaring		x
– Percentage + type sanieten dat zonder 285-verklaring in de Wsnp komt		x
– Top 20 (type) crediteuren (CJIB, woningbouwcorporaties, belasting, consumptief, etc)	x ²	x ²
– Wat is reden van schuldsituatie (ontslag, strafcircuit, echtscheiding, overconsumptie, verslaving, etc.) zo mogelijk gekoppeld aan leeftijd		x
– Probleemcumulatie: Komt schuldenaar ook voor in toevoegcircuit en/of mediation?		x
– Gegevens over de onderneming: ondernemingsvorm [aantal VOFs/aantal eenmanszaken], soort bedrijfstak, grootte v/h bedrijf, mogelijke regionale spreiding, en rendement)		x
<i>Aanbod</i>		
– Wie (advocaatkantoor (wel of geen jurist), GKB, bewindvoerderkantoor, Bureau Rechtshulp)	x	x
– Spreidingsgraad (witte vlekken per ressort en arrondissement)	x	x
– Fluctuatie (voorraad oud minus uittrekkers plus toetreders)	x	x
– Gemiddeld aantal zaken per bewindvoerder, "leeftijd" van de zaak/frequentieverdeling naar aantal zaken	x	x
– Omvang van de bewindvoerdervingoeding, onderverdeeld in omvang subsidie en omvang salaris uit boedel.	x	x
<i>Kwaliteit van aanbod</i>		
– Opbouw van kantoor (grootte)	x	x
– Leeftijdsopbouw bewindvoerders	x	x
– In hoeveel gevallen maakt saniet bij RC gebruik van klachtrecht m.b.t. bewindvoerder		

* In de huidige CDS zitten alleen input-gegevens, van 2006 zitten ook gegevens van afgewezen personen.

¹ Geboorteplaats

² Alleen namen van schuldeisers. Hieruit valt niet zonder meer een rangorde van type crediteuren te maken.

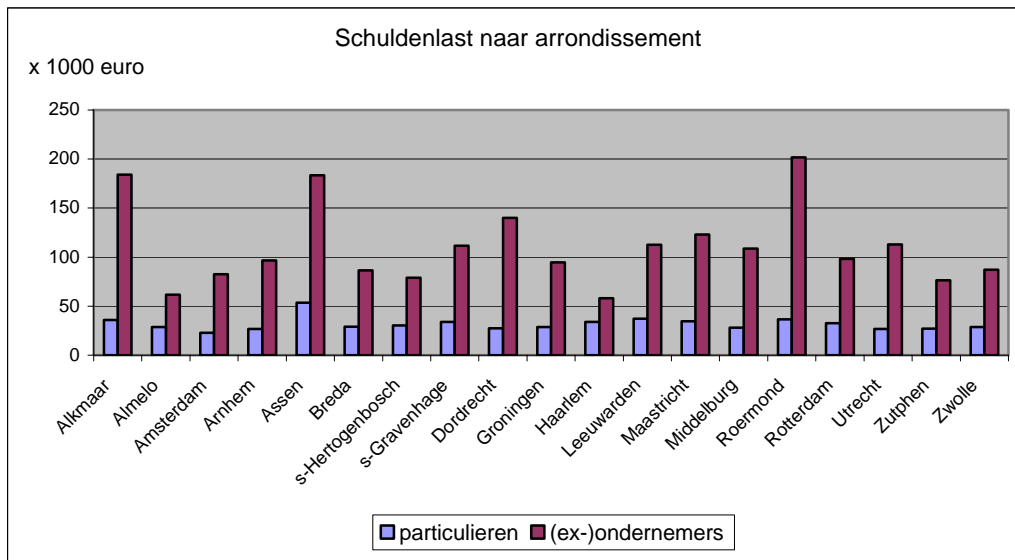
Vervolg bijlage 3

	In de huidige CDS	Vanaf 2006 in de CDS
<i>Input</i>		
– Duur van aanvraag tot toelating in het Wsnp-traject		
– Percentage weigeringen (formele weigering [onvolledige aanvraag], materiële weigering toelating schuldenaar tot regeling [in hoeveel gevallen is al eerder faillissement of Wsnp van toepassing geweest], weigering medewerking door crediteur)		
– Zijn er grote crediteuren die relatief vaak weigeren tot medewerking		x
– Zijn er veel mensen die om eenzelfde reden worden geweigerd in het traject		
– Verschillen per hofressort (strengheid rechter, aard van de problematiek)	uitkomst van zaken die in hoger beroep zijn toegewezen	uitkomst van zaken die in hoger beroep zijn toegewezen + van zaken die zijn hervat na vernietiging faillissement
<i>Throughput</i>		
– Duur regeling voor saniet	x	x
– Duur voor administratieve afhandeling		x
– Kosten wettelijk traject (publicaties, bewindvoerder, overig)		
– Zaakvoorraad bewindvoerders resp. r-c's en gemiddelde looptijd	x	x
– Problemen waartegen crediteur, schuldenaar, schuldhulpverlener, bewindvoerder en rechter aanlopen (waaronder schuldenaar: uithuiszetting; bewindvoerder: verschillende salariëring per arrondissement)		
<i>Effectiviteit van de throughput</i>		
– Effect van instrumenten (postblokkade, huisbezoek, saneringsplan, verslaglegging over toestand boedel door bewindvoerder)		
<i>Output</i>		
– Type uitkomst (schone lei, faillissement, homologatie / minnelijk akkoord, schuldenaar kan zijn betalingen hervatten)	x	x
– Type uitkomst naar soort zaak/problematiek	x	x
– Type uitkomst naar soort bewindvoerder	x	x
– Type uitkomst naar soort schuldenaar	x (20- 25%)	x
– Omvang boedel bij schuldsanering		
– Percentage van het salaris van de bewindvoerder dat uit de boedel kan worden betaald		
– Uitgedeelde bedragen (absoluut en als percentage van de totale schuld)		
<i>Outcome</i>		
– Recidive / duurzaamheid schone lei		

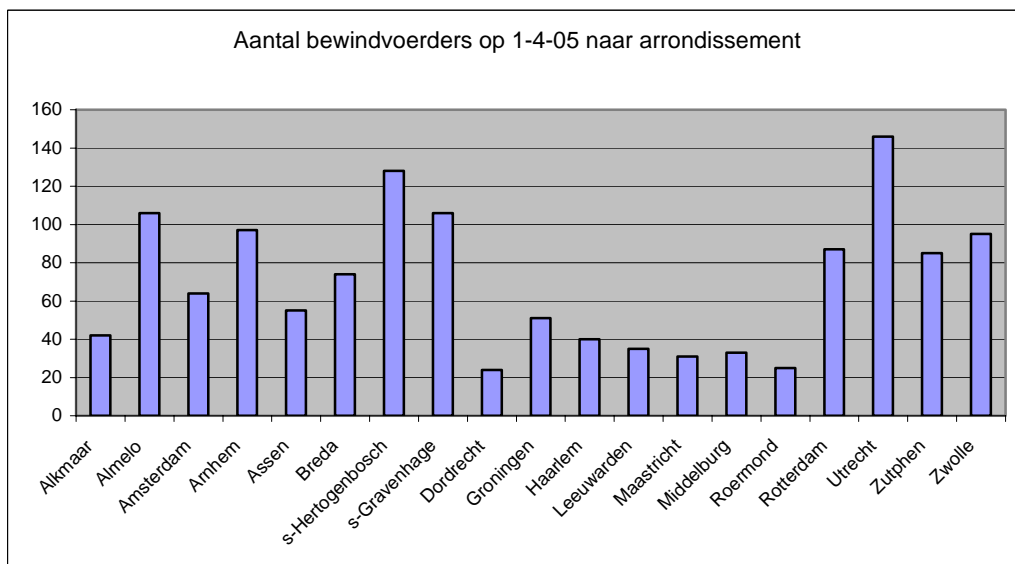
Bijlage 4

Figuren en tabellen naar arrondissement

Figuur B1.



Figuur B2.



Tabel B1. Aantal zaken per bewindvoerder* (op 1 april 2005)

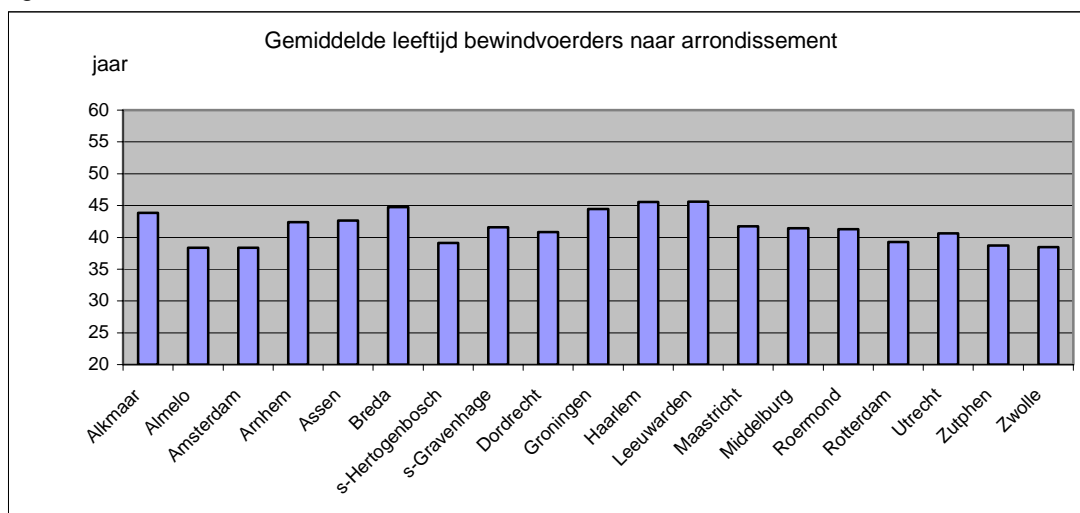
	%
0	19,3
1-5	38,8
6-15	17,1
16-50	11,6
meer dan 50	13,1
gemiddeld aantal zaken per bewindvoerder (incl. degenen zonder zaken)	27
gemiddeld aantal zaken per bewindvoerder (excl. degenen zonder zaken)	34
N	1354

* Excl. 1350 zaken die nog lopen, maar waarvan de bewindvoerder is uitgeschreven

Tabel B2. Leeftijdverdeling bewindvoerders (per 1-1 van elk jaar; in %) en gemiddelde leeftijd

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
20-30 jaar	10,9	19,8	17,5	15,8	16,4	17,4
30-40 jaar	36,4	36,9	39,1	38,8	38,0	37,0
40-50 jaar	38,0	28,5	27,3	26,6	24,6	23,9
50-60 jaar	14,1	13,8	14,6	16,8	18,8	19,1
60+	,5	1,1	1,4	1,9	2,2	2,7
gemiddelde leeftijd	40,6	39,5	39,5	40,0	40,5	40,4
N	184	954	1211	1275	1319	1244

Figuur B3.



Tabel B3. *Bestaande bewindvoedersorganisaties (dd 1-4-05)*

	%
<i>Type organisatie</i>	
- advocatenkantoor	89,2
- Gemeentelijke Kredietbank (GKB)	2,8
- Bureau Rechtshulp	1,5
- partic. schuldhulpverlening/ maatsch. werk	6,3
- combinatie van GKB, partic. schuldhulp- verlening/maatsch. werk	,2
<i>Aantal bewindvoeders</i>	
1	49,0
2-5	43,0
6 of meer	7,9
N	528

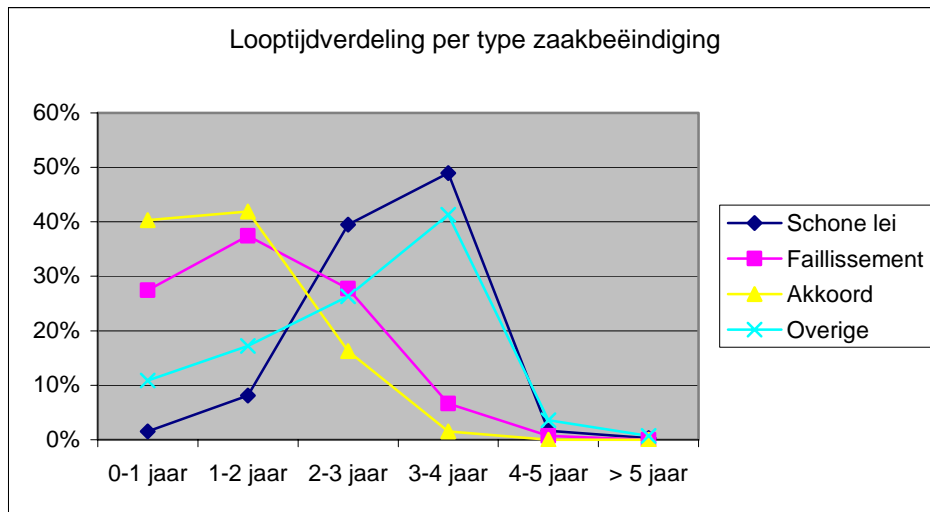
Tabel B4. *Zaakbeëindigingen van organisaties met minimaal 40 beëindigde zaken (met startjaar 2001 of eerder)*

	Aantal
Meer dan 80% schone lei	8
Meer dan 25% faillissementen	5
Meer dan 10% akkoorden	6
N	74

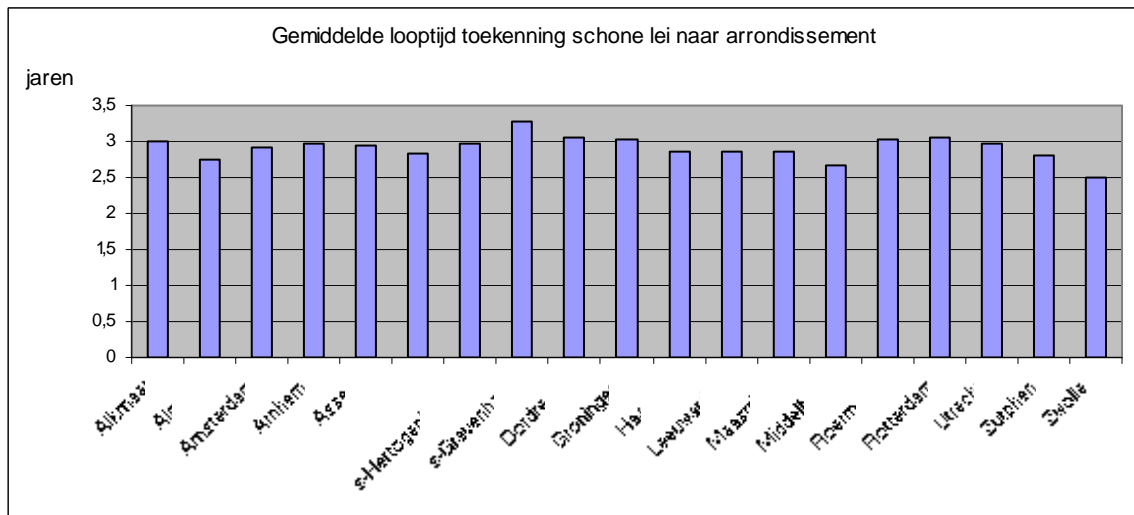
Tabel B5. *Minimum- en maximum percentages type zaakbeëindiging van organisaties met minimaal 40 beëindigde zaken (met startjaar 2001 of eerder)*

	Minimum %	Maximum %
schone lei	47%	88%
faillissementen	4%	36%
akkoorden	0%	37%

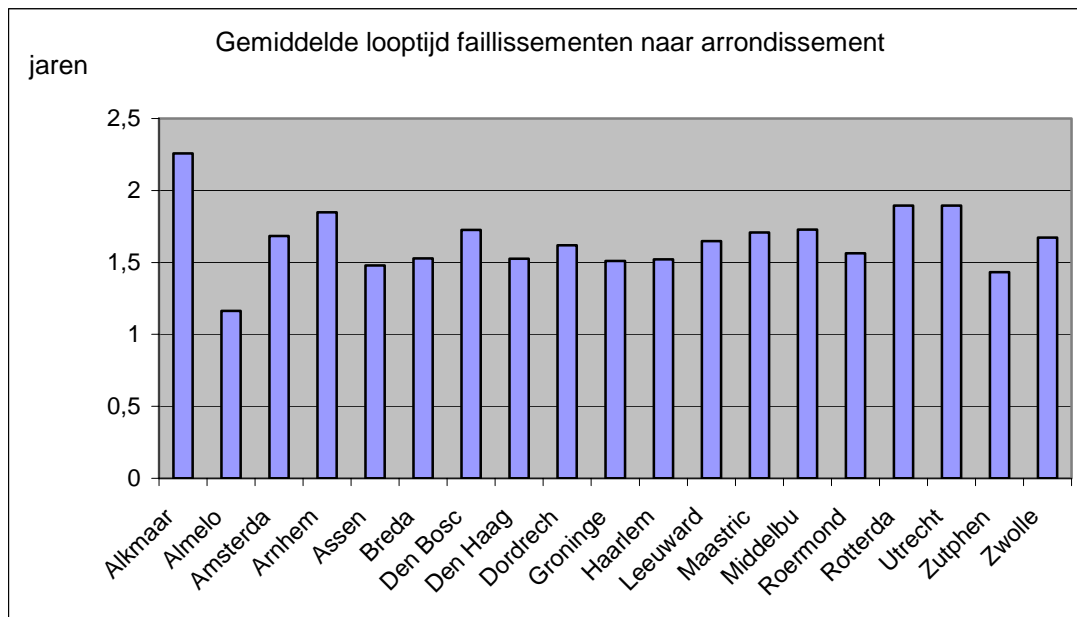
Figuur B4.



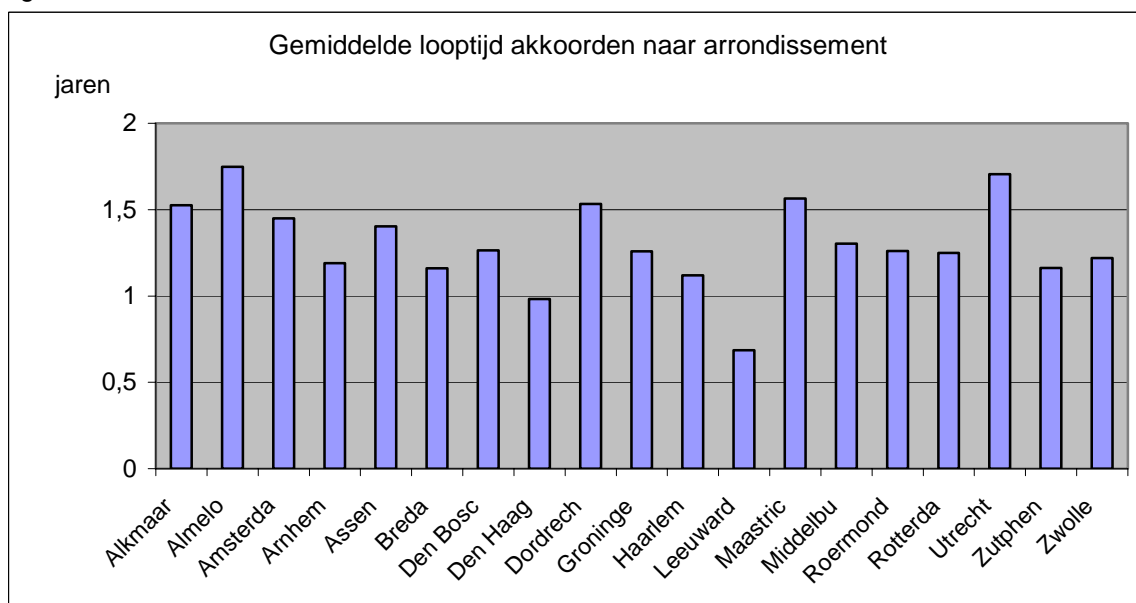
Figuur B5.



Figuur B6.



Figuur B7.



Tabel B6. *Wijze van zaakbeëindiging naar boedel (in %)*

	enkel	dubbel	Totaal
Toekenning schone lei	66,5	57,3	65,0
Faillissement	19,5	27,3	20,8
Homologatie akkoord	5,0	4,2	4,9
Overige	9,0	11,2	9,3
N	18823	3778	22601

p<0,001

Tabel B7. *Wijze van zaakbeëindiging naar soort zaak (in %)*

	(ex-)Onderneming	Particulier	Totaal
Toekenning schone lei	65,9	64,8	65,0
Faillissement	18,9	21,2	20,8
Homologatie akkoord	9,4	4,0	4,9
Overige	5,8	10,1	9,3
N	3925	18676	22601

p<0,001

Tabel B8. *Wijze van zaakbeëindiging naar al dan niet hoger beroep (in %)*

	geen hoger beroep	hoger beroep	Totaal
Toekenning schone lei	65,0	63,6	65,0
Faillissement	20,7	27,1	20,8
Homologatie akkoord	4,9	2,5	4,9
Overige	9,4	6,8	9,3
N	22327	280	22607

Verschillen niet significant (n.s.)

Tabel B9. *Wijze van zaakbeëindiging naar aantal schuldeisers (in %)*

	1-5	6-10	11 of meer	Totaal
Toekenning schone lei	68,5	67,6	62,9	66,4
Faillissement*	16,4	19,1	25,0	20,1
Homologatie akkoord	5,6	3,7	4,3	4,5
Overige	9,5	9,5	7,8	9,0
N	1684	1764	1615	5063

*p<0,001

Tabel B10. *Wijze van zaakbeëindiging naar sekse saniet (in %)*

	man	vrouw	Totaal
Toekenning schone lei	62,2	71,1	65,9
Faillissement	22,9	16,3	20,1
Homologatie akkoord	5,7	4,1	5,0
Overige	9,3	8,5	8,9
N	3361	2406	5767

p<0,001

Tabel B11. *Wijze van zaakbeëindiging naar type huishouden (in %)*

	alleen- wonend	eenouder- gezin	tweeouder -gezin	stel zonder kinderen	volwassenen en kinderen	meerdere volwassenen zonder kinderen	Totaal
Toekenning schone lei	65,5	68,7	63,9	70,0*	56,8	67,8	66,2
Faillissement	20,6	19,8	21,0	16,0*	29,0	16,0	20,0
Homologatie akkoord	4,2	3,9	6,4	5,9	5,7	5,9	5,0
Overige	9,7	7,6	8,7	8,1	8,5	10,4	8,9
N	2097	1132	1197	643	176	307	5552

Tabel B12. *Wijze van zaakbeëindiging naar type bewindvoerder (in %)*

	Advocaat	Gem. Kredietbank	Medewerker Advocatenkantoor	Bureau Rechtshulp	Partic.SHV/MW	Totaal
Toekenning schone lei	68,1*	65,7	57,4*	64,1	62,4*	65,0
Faillissement	18,0*	19,5	23,9*	23,2*	23,5*	20,8
Homologatie akkoord	6,9*	5,1	7,2*	2,3*	2,9*	4,9
Overige	7,0	9,7	11,5	10,3	11,2	9,3
N	8042	4240	1170	2736	6419	22607

* afwijkend van het gemiddelde (p<0,01)

Tabel B12a. *Wijze van zaakbeëindiging ondernemerszaken naar type bewindvoerder (in %)*

	Advocaat	Gem. Kredietbank	Medewerker Advocatenkantoor	Bureau Rechtshulp	Partic.SHV/MW	Totaal
Toekenning schone lei	68,4%	64,4%	56,7%	64,6%	58,3%	65,9%
Faillissement	17,2%	21,8%	19,9%	23,0%	24,7%	18,9%
Homologatie akkoord	9,4%	6,4%	19,9%	4,3%	7,5%	9,4%
Overige	5,0%	7,4%	3,5%	8,1%	9,5%	5,8%
N	2762	188	231	209	535	3925

* afwijkend van het gemiddelde ($p < 0,01$)

Tabel B12b. *Wijze van zaakbeëindiging particuliere zaken naar type bewindvoerder (in %)*

	Advocaat	Gem. Kredietbank	Medewerker Advocatenkantoor	Bureau Rechtshulp	Partic.SHV/MW	Totaal
Toekenning schone lei	67,9%	65,7%	57,5%	64,0%	62,7%	64,8%
Faillissement	18,5%	19,4%	25,0%	23,3%	23,4%	21,2%
Homologatie akkoord	5,6%	5,0%	4,1%	2,2%	2,5%	4,0%
Overige	8,0%	9,8%	13,4%	10,5%	11,3%	10,1%
N	5279	4052	937	2527	5881	18676

* afwijkend van het gemiddelde ($p < 0,01$)

Tabel B13. *Uitkomsten logistische regressie-analyse ter verklaring van de uitkomst schone lei versus faillissement (0=faillissement; 1=schone lei)*

	B	exp (B)
enkele zaak	,620	1,859
saniet is vrouw	,704	2,022
leeftijd saniet	,034	1,034
stel zonder kinderen	,620	1,859
aantal schuldeisers	-,014	,986
bewindvoerder is jurist	,411	1,508
totaal aantal zaken dat bewindvoerder heeft gedaan	,001	1,001
particuliere zaak	-	-
schuldenlast	-	-
leeftijd bewindvoerder	-	-
huishoudensinkomen	-	-
Constante	-2,272	,103

$R^2 = 0,090$

Tabel B14. Kenmerken zaken op huishoudensniveau, naar arrondissement (in %)

	's-Her- togen- bosch	's-Gra- ven- hage	Alk- maar	Almelo	Amster- dam	Arnhem	Assen	Breda	Dor- drecht	Gronin- gen	Haarlem	Leeuw- arden	Maas- tricht	Middel- burg	Roer- mond	Rotter- dam	Utrecht	Zutphen	Zwolle	Totaal
Boedel																				
- enkel	75,6%	73,1%	86,3%	82,5%	72,1%	75,7%	83,1%	78,8%	78,7%	85,2%	76,3%	77,4%	81,0%	76,8%	71,1%	82,1%	79,1%	75,6%	79,3%	79,4%
- dubbel	24,4%	26,9%	13,7%	17,5%	27,9%	24,3%	16,9%	21,2%	21,3%	14,8%	23,7%	22,6%	19,0%	23,2%	28,9%	17,9%	20,9%	24,4%	20,7%	20,6%
N	1329	1217	2767	3256	1324	2115	2376	2095	844	1611	1353	882	1544	1197	1134	2907	2900	1682	3375	35908
Soort zaak																				
- (ex-)Onder- neming	12,5%	16,3%	21,4%	15,8%	22,0%	16,3%	22,0%	19,4%	15,7%	17,8%	13,3%	28,1%	14,9%	11,0%	14,4%	15,3%	18,0%	9,0%	18,3%	17,1%
- Particulier	87,5%	83,7%	78,6%	84,2%	78,0%	83,7%	78,0%	80,6%	84,3%	82,2%	86,7%	71,9%	85,1%	89,0%	85,6%	84,7%	82,0%	91,0%	81,7%	82,9%
N	1938	2263	3815	5003	1831	3174	3652	3158	1393	2389	2099	1412	2379	1700	1774	4209	4164	2558	4865	53776
Huishoudens- vorm																				
- alleenwonend	41,8%	32,5%	49,5%	42,0%	32,0%	39,7%	44,2%	42,9%	36,7%	43,2%	38,8%	51,1%	39,3%	41,5%	38,2%	35,2%	44,2%	40,1%	37,3%	41,1%
- eenoudergezin	21,4%	26,6%	24,0%	23,7%	16,0%	22,7%	16,5%	25,3%	24,0%	21,1%	26,9%	18,5%	22,0%	21,7%	21,9%	21,4%	23,5%	25,6%	26,5%	22,7%
- tweoudergezin	18,1%	22,2%	13,4%	17,0%	28,0%	16,4%	16,7%	17,1%	22,5%	17,7%	19,4%	15,8%	18,8%	16,5%	21,9%	23,3%	18,8%	17,8%	17,0%	18,2%
- stel zonder kinderen	9,4%	8,1%	5,1%	8,0%	18,0%	13,3%	12,2%	7,6%	6,9%	11,6%	9,4%	7,6%	9,0%	14,0%	11,6%	11,3%	7,8%	7,8%	8,6%	9,6%
- volwassenen en kinderen	4,2%	2,8%	1,7%	4,3%	5,0%	,5%	4,3%	2,3%	1,8%	1,9%	2,5%	2,2%	2,3%	2,6%	1,0%	2,3%	1,6%	3,0%	5,5%	2,8%
- meerdere volwassenen zonder kinderen	5,0%	7,8%	6,4%	5,0%	1,0%	7,3%	6,0%	4,7%	8,0%	4,5%	3,1%	4,9%	8,6%	3,7%	5,4%	6,4%	4,2%	5,8%	5,2%	5,6%
N	753	320	471	1435	100	1121	1230	853	275	577	320	184	768	272	406	812	1560	399	969	12825

Tabel B15. Leeftijd- en sekseverdeling sanieten naar arrondissement (in %)

	Alkmaar	Almelo	Amster--dam	Arnhem	Assen	Breda	's-Herto-genbosch	's-Graven-hage	Dor-drecht	Gronin-gen	Haarlem	Leeuw-arden	Maas-tricht	Middel-burg	Roer-mond	Rotter-dam	Utrecht	Zutphen	Zwolle	Totaal
Leeftijd																				
- 18-20 jaar	,4%	,9%	,3%	,9%	1,3%	,7%	,7%	,3%	,9%	,6%	,6%	,4%	,6%	1,7%	,6%	,3%	,6%	,9%	1,0%	,7%
- 21-35 jaar	39,8%	45,0%	37,7%	43,3%	41,9%	42,1%	40,7%	35,8%	44,0%	43,5%	37,1%	39,3%	41,2%	42,5%	40,0%	42,0%	44,5%	44,6%	44,2%	41,7%
- 36-50 jaar	44,7%	40,4%	45,7%	42,7%	44,2%	43,2%	44,9%	45,8%	40,6%	41,6%	46,2%	45,2%	43,9%	41,4%	42,6%	41,5%	41,6%	41,1%	41,7%	43,1%
- 51-64 jaar	13,8%	12,3%	14,3%	11,8%	11,6%	12,7%	12,4%	16,4%	13,1%	12,7%	14,5%	13,8%	12,7%	13,3%	15,7%	14,2%	11,8%	12,4%	12,1%	13,1%
- 65+	1,1%	1,4%	1,9%	1,4%	1,0%	1,2%	1,3%	1,7%	1,4%	1,6%	1,7%	1,3%	1,6%	1,2%	1,1%	2,0%	1,5%	,9%	1,1%	1,4%
Gemiddelde leeftijd in jaren	39,3	38,1	39,8	38,3	38,2	38,7	38,9	40,3	38,3	38,5	39,8	39,3	38,8	38,2	39,2	39,3	38,2	38,0	38,1	38,8
N	2276	2616	4210	5610	2210	3711	4102	3624	1578	2645	2480	1616	2712	1995	2117	4757	4819	2990	5620	61688
Sekse																				
- man	56,1%	54,4%	58,4%	61,1%	54,8%	52,8%	59,1%	56,4%	58,5%	52,4%	55,5%	68,9%	60,8%	56,4%	60,6%	51,8%	56,0%	59,6%	54,6%	56,9%
- vrouw	43,9%	45,6%	41,6%	38,9%	45,2%	47,2%	40,9%	43,6%	41,5%	47,6%	44,5%	31,1%	39,2%	43,6%	39,4%	48,2%	44,0%	40,4%	45,4%	43,1%
N	882	342	488	1592	115	1300	1351	991	299	654	375	206	846	335	482	872	1737	470	1110	14447

Tabel B16. Wijze van zaakbeëindiging* naar arrondissement (in %)

	Alkmaar	Almelo	Amster-dam	Arnhem	Assen	Breda	's-Herto-genbosch	's-Graven-hage	Dor-drecht	Gronin-gen	Haarlem	Leeuw-arden	Maas-tricht	Middel-burg	Roer-mond	Rotter-dam	Utrecht	Zutphen	Zwolle	Totaal
Toekenning schone lei	66,6	75,3	71,0	62,1	61,7	69,1	58,4	75,2	56,9	78,7	71,0	56,9	77,1	73,0	67,5	75,1	74,6	70,2	77,2	70,5
Faillissement	13,9	17,5	14,0	28,2	16,6	16,0	24,2	12,5	25,9	13,7	15,6	16,8	14,8	11,4	15,2	14,2	10,4	11,8	12,8	15,9
Homologatie akkoord	6,5	2,7	3,6	3,3	2,6	4,2	5,9	5,1	4,0	2,6	5,1	22,6	2,8	8,9	9,0	3,2	5,7	6,7	2,9	4,9
Overige	13,0	4,5	11,4	6,5	19,2	10,7	11,5	7,2	13,2	5,0	8,3	3,7	5,3	6,7	8,3	7,6	9,3	11,3	7,1	8,7
N	606	1108	1272	1011	693	1102	1059	587	465	815	658	499	820	498	664	1303	1265	527	1897	16849

* Alleen zaken die voor 1-1-2002 zijn gestart.